

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СТРУЧНИ ЛИСТ ЗА ПОЛИЦИЈУ БЕЗБЕДНОСТИ И АДМИНИСТРАЦИЈУ ПОЛИЦИЈСКИХ И ОПШТИНСКИХ ВЛАСТИ

УРЕЂУЈЕ ОДБОР МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Александар I, благоволео је на предлог Министра унутрашњих дела, поставити и то:

Указом од 16. марта 1903. године.

за начелника прве класе округа моравског, Милована Браловића, начелника окружног исте класе у пензији;

за начелника треће класе округа чабанског, Милана Ђорђевића, секретара прве класе Министарства Унутрашњих Дела, у пензији;

за секретара прве класе полицијског одељења Министарства Унутрашњих Дела, Владимира Недића, члана прве класе Управе вароши Београда; и

за ванредног секретара четврте класе Министарства Унутрашњих Дела, а да врши дужност члана Управе вароши Београда, и прима плату из плате овога, Тихомира Денића, начелника треће класе среза врачарског, округа београдског.

за члана прве класе Управе вароши Београда, Петра Марковића, помоћника прве класе начелства округа крагујевачког;

за помоћника прве класе начелства округа крагујевачког, Стевана Котуровића, помоћника исте класе начелства округа моравског; и

за помоћника друге класе начелства округа моравског, Димитрија Миливојевића, члана друге класе Управе вароши Београда, сву тројицу по потреби службе.

за начелника прве класе среза расинског, Светозара Савића, начелника прве класе среза кључког;

за начелника прве класе среза јабланичког, Танасија Поповића, начелника исте класе среза грузанског;

за начелника прве класе среза јасеничког, округа смедеревског, Љубисава Ст. Димитријевића, начелника исте класе среза бољевачког;

за начелника прве класе среза врачарског, Саву Мијалковића, начелника исте класе среза трнавског;

за начелника прве класе среза трнавског, Ђорђа Павловића, начелника исте класе среза лужничког, — сву петорицу по потреби службе;

за начелника прве класе среза грузанског, Михаила Вуксановића, начелника среског исте класе у пензији;

за начелника прве класе среза таковског, Петра Јелића, начелника друге класе истога среза;

за начелника друге класе среза неготинског, Благоја Кулића, начелника исте класе среза моравског, округа пожаревачког;

за начелника прве класе среза тимочког, Михаила Благојевића, начелника исте класе среза копаоничког, обојицу по потреби службе;

за начелника друге класе среза мачванског, Косту Гератовића, начелника треће класе истога среза;

за начелника треће класе среза заглавског, Филипа Павловића, начелника исте класе среза неготинског;

за начелника треће класе среза лесковачког, Светозара Величковића, начелника исте класе среза јабланичког, обојицу по потреби службе;

за начелника треће класе среза моравског, округа пожаревачког, Саву Стевановића, начелника среског исте класе у пензији;

за начелника треће класе среза копаоничког, Алексу Спасојевића, среског начелника исте класе у пензији;

за начелника треће класе среза бољевачког, Љубомира Убавкића, бившег среског начелника;

за начелника треће класе среза лужничког, Василија Војиновића, порезника у пензији;

за начелника треће класе среза кључког, Милорада Бресјанца, секретара друге класе начелства округа крагујевачког;

за начелника треће класе среза црногорског, Драгомира Николића, ванредног секретара друге класе начелства округа ужичког, и вршиоца дужности начелника истога среза;

за ванредног секретара друге класе начелства округа крајинског, а да врши дужност начелника среза поречког, и прима плату из плате овога, Сретена Јовановића, ванредног секретара друге класе начелства округа крушевачког и вршиоца дужности начелника среза расинског, по потреби службе;

за секретара прве класе начелства округа крушевачког, Светолика Нешића, начелника треће класе среза јасеничког, округа смедеревског, по потреби службе; и

за секретара друге класе начелства округа крагујевачког, Севера Милутиновића, писара прве класе среза крагујевачког.

Указом од 15. фебруара 1903. године.

за начелника II. класе среза моравског, округа нишког, Ђорђа Недељковића, начел-

ника исте класе среза колубарског, округа ваљевског, по потреби службе.

Указом од 17. фебруара 1903. године.

за писара прве класе среза колубарског, округа београдског, Косту Д. Ђорђевића, писара исте класе среза подгорског, округа ваљевског, по молби;

за писара прве класе среза подгорског, округа ваљевског, Симу Илију, бившег среског писара исте класе; и

за ванредног писара друге класе начелства округа пиротског, а да врши дужност писара среза лужничког и прима плату из плате овога, Владимира Р. Јовановића, бившег полицијског писара.

Указом од 16. марта 1903. године, решено је:

да се Михаило Церовић, начелник друге класе округа моравског, на основу § 70. закона о чиновницима грађанског реда, — стави у стање покоја, с пензијом, која му по годинама службе припада.

Указом од 15. фебруара 1903. године, решено је:

да се Љубомир Рајић, начелник друге класе среза моравског, окр. нишког, на основу § 70. закона о чиновницима грађанског реда, стави у стање покоја с пензијом, која му припада по годинама службе.

Указом од 16. јануара 1903. године, решено је:

да се Станоје Д. Петковић, начелник треће класе среза тимочког, на основу § 70. закона о чиновницима грађанског реда, стави у стање покоја с пензијом, која му припада по годинама службе.

да се Тихомир Костић, секретар прве класе начелства округа крушевачког, на основу §. 76. закона о чиновницима грађанског реда, отпусти из државне службе.

да се Сретен Којић, секретар прве класе полицијског одељења Министарства Унутрашњих Дела, — на основу §. 76. закона о чиновницима грађанског реда, — отпусти из државне службе.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, П. № 6359 у Београду.

РАЗГРУПИСАВАЊЕ ОПШТИНА

Указом од 11. марта 1903. године, а на основу члана 10 закона о општинама одобрено је решење Државног Савета које гласи:

да се села: Драгобраћа, Голо-Чело, Ђури-Село, Корићани, Дреновац, Станови, М.

Пчелице и Ердеч, по изјављеној жељи својих становника, одвоје од општине корићанске, у срезу гужанском, округа крагујевачког, па да првих пет села образују засебну општину под називом: општина драгобраћка, а последња три општину под називом: општина становљанска.

да се села Шљивавац, Поскурица и Трмчиште, по изјављеној жељи својих становника, одвоје од општине дивостинске, у срезу гужанском, округа крагујевачког, и да образују за себе општину под називом: општина поскуричка.

да се села: Грабовци, Лишница, Честин, Балосава и Врбет, по изјављеној жељи својих становника, одвоје од општине честинске, у срезу гужанском, округа крагујевачког, и да прва два села образују за себе општину под називом: општина грабовачка, а друга три за себе општину под називом: општина честинска.

да се села: Бумбареве Брдо и Претоке, по изјављеној жељи својих становника, одвоје од општине гунцатске, а село Радмиловић од општине борачке, у срезу гужанском, округа крагујевачког, и образују за себе општину под називом: општина радмиловићка.

да се село Добри-До, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од општине градашничке, у срезу нишавском, округа пиротског, и образује за себе општину под називом: општина добро-долска.

да се села: Јелашница, Стојковац и Рђавица, по изјављеној жељи својих становника, одвоје од општине сувојничке, у срезу масуричком, округа врањског, и образују за себе општину под називом: општина јелашничка.

да се села: Ђуринац и Проштинац, по изјављеној жељи својих становника, одвоје од општине седларске, у срезу ресавском, округа моравског, и образују за себе општину под називом: општина проштиначка.

да се село Бела-Вода, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од општине куљинске, у срезу расинском, округа крушевачког, и образује за себе општину под називом: општина бело-водска.

да се села: Супска, Влашка и Крушар, по изјављеној жељи својих становника, одвоје од општине супске, у срезу параћинском, округа моравског, па да села Супска и Влашка образују за себе општину под називом: општина супска, а село Крушар за себе општину под називом: општина крушарска.

да се село Метковић, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од општине глушачке, у срезу мачванском, округа подринског, и образује за себе општину под називом: општина метковићка.

да се села Гор. Мутница и Шалудовац, по изјављеној жељи својих становника, одвоје од општине буњанске, у срезу параћинском, округа моравског, и да образују за себе општину под називом: општина горњо-мутничка.

да се села: Парцане и Поповић, по изјављеној жељи својих становника, одвоје од општине рањске, у срезу космајском, округа београдског, и да село Парцане образује за себе општину под називом:

општина парцанска, а друго за себе општину под називом: општина поповићка.

да се село Рашевица, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од општине поточе, у срезу темнићском, округа моравског, и образује за себе општину под називом: општина рашевичка.

да се села: Буче, Јасиковица, Камењача, Почековина, Ст. Трстеник, Лопаш и Доњи Рибник, по изјављеној жељи својих становника, одвоје од општине почековачке, у срезу трстеничком, округа крушевачког, и да села: Буче, Јасиковица и Камењача, образују за себе општину под називом: општина јасиковачка; а села: Почековина, Ст. Трстеник, Лопаш и Доњи Рибник за себе општину под називом: општина почековачка.

да се село Скорица, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од општине грачинске, у срезу ражањском, округа крушевачког, и образује за себе општину под називом: општина скоричка.

да се села: Петковица и Рибари, по изјављеној жељи својих становника, одвоје од општине петковичке, у срезу мачванском, округа подринског, и да прво образује за себе општину под називом: општина петковичка, а друго за себе општину под називом: општина рибарска.

да се села: Рођевац и Купиновац, по изјављеној жељи својих становника, одвоје од општине суботичке, у срезу ресавском, округа моравског, и образују за себе општину под називом: општина купиновачка.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела ПМ 5929 у Београду.

РАСПИС

Свима начелствима и Управи града Београда

Скоро из свију крајева наше отаџбине стижу ми жалбе и доставе механџија и кафеџија, да у многим варошима и варошицама крчме пиће и пиљари, и бакали, и магације и ситничари, и пршутари и многи други, који на то немају права по закону, а, да полицијске власти не предузимају никакве кораке, да се тој противзаконној и бесправној радњи ових продаваца на пут етанде.

Решен, да се одсудно спречи даље изигравање постојећих закона и уредаба од стране појединаца, у погледу бесправног крчмљења пића, — ја овим наређујем свима полицијским властима:

1. да у року од пет дана по пријему овога наређења изврше преглед како свију бакалница, које имају право на продају финије врсте вина и ракије и фабрицираних пића (рум, ликер итд.), тако и свију других јавних радњи, које су под сумњом да бесправно крчме пиће, па, где год наиђу, да у таквим бакалницама и радњама имаде и обичних вина и ракије, и других простих пића, да сопственицима тих радњи на потпис саопште, да иста пића одмах а најдаље у року од два дана из својих радњи уклоне; а који од њих ту наредбу не изврши, да се са њим поступи строго по закону;

2., да после извршења овога све полицијске власти, са свима својим органима, обратe најозбиљнију пажњу, на све оне радове и сва она лица, која бесправно крчме разна пића, па да свако лице, које се у тој дозвољеној радњи ухвати, најстрожије по закону казне.

Сваког свог органа, који би своју дужност у овоме погледу немарљиво и лабаво вршио, старешине дотичних надлештава подвргаваће строгој дисциплинској одговорности, у границама своје власти, и мени ће о сваком таквом случају подносити одмах извештај.

Да би полицијске власти и њени органи наредбу ову извршили, и у будуће вршили на строгој законској основи, налазим за потребно објаснити, ко још и како може осим механџија и кафеџија крчмити пиће:

У којим се местима може крчмити пиће, јасно је одређено у §. 1. уредбе о механама и кафанама; §§. 15. и 16. уредбе о механама и §. 8. и 9. уредбе о кафанама; и ко може у таквим местима крчмити пиће, одређено је у §. 17. уредбе о механама и §. 14. уредбе о кафанама.

Осим тога, по § 28. уредбе о кафанама, бакали у својим бакалницама могу продавати отмена вина и ракије и фабрицирана пића (рум, ликер итд.), али само у запечаћеним флашама, на које је плаћена трошаринска такса, а само тако пиће они могу и крчмити у својим бакалницама, и то на мале чаше. Али, по том истом законском пропису, бакали не могу уз бакалницу имати и особену собу ради скупљања гостију, у циљу крчмљења пића. Исто тако, у бакалницама се никако не може и не сме продавати обично вино, пиво, бермет и т. подобна пића. Ко противно овоме ради, треба га подврћи казни коју предвиђа исти законски пропис.

Према изложеном, дакле, могу крчмити пиће у опште, у својим радњама само: механџије, кафеџије, и лица, која по одобрењу надлежне власти упражњавају привремену механску радњу.

Магације и винари не спадају у редни механџија, ни кафеџија, ни бакала, па зато они не могу ни крчмити пиће на мање количине и у отвореним судовима, већ као трговци с пићем на велико, они могу ова продавати само у већим, затвореним и жигосаним судовима, али никако на мање количине, испод 12½ дванаест и по литара и у отвореним судовима, као што је то до сада у многим местима рађено.

Препоручујем начелству да овај распис одмах саопшти свима подручним му властима и органима и нареди им, да се истога строго придржавају и по њему у свему поступају.

ПБр. 5956.

12. марта 1903 год.
у Београду.

Министар
унутрашњих дела,
В. М. Тодоровић с. р.

СТРУЧНИ И НАУЧНИ ДЕО

Познавање и употреба оружја
(за иследнике)

Да пишемо о оружју наводи нас та околност што оно игра врло важну улогу у нашем иследничком послу и што је врло мало иследника, који би кроз познавали све оружје.

Вели се да је сваки здрав грађанин дужан служити војску, али врло је велики број оних који је нису служили. Па и они, који су били војници, не разумеју се сви бог зна како у оружју.

До душе из најбољих књига и убедника о оружју неће никад ништа тачно и јасно научити они, који нису у свом животу узели пушку у руку. Може неко бити одличан правник, па да опет не зна како се пуни пушка. Према томе хиљаду пута нам је корисније, да замолимо првог ловца на кога наиђемо да нам неколико пушака и пиштоља покаже и објасни, но да проучимо читаву једну књижевност о оружју. Наравно да ће најдаље отићи онај који се од младости бавио оружјем, интересовао се за њ у сваком погледу и напослетку допунио своје практично знање добрим и новим делима о оружју. Онај који је тако радио моћи ће, кад буде у питању какав злочин, више видети и урадити по тако звани „стручњаци за пушку“, пушкарима, који можда могу врло добро да склопе пушку из делова, које су добили из фабрике или да поправе какву стару кремењачу, али о баллистики, о техници пуцања и другоме немају ни појма.

Пре свега овде ћемо саветовати сваког иследника, који не зна ништа о оружју, да се обрати оним људима који о томе имају знања, те да му они све покажу и објасне. Само се по себи разуме, да ваља учинити и неколико огледа у пуцању. По том он мора (тако и иследник који има практичног знања) у добрим књигама проучити оружје, да доцније, кад наступи какав озбиљан случај, може корисно применити то своје знање.

1. Ватрено оружје

Што се тиче познавања оружја, иследник је у куд и камо тежем положају но војник, јер мора познавати много већи број оружја но овај. Војнику је довољно да познаје оружје, којим су наоружане војске културних народа, осем ако није вољан да се посвети проучавању историје оружја. Друкчије ствар стоји са иследником, у чијој области могу играти улогу оружја свих земаља и времена, а ако где год прегледамо богату збирку оружја, биће нам јасно, да се многа кривична радња може извршити исто тако с каквом старом кремењачом као и с неком магадинком најновије конструкције.

Познато је да се често дешавају несреће из непажње приликом огледања и показивања старих пушака. Узрок је томе с једне стране што су на старим пушкама поједини делови олабавили, а с друге стране што онај, који њоме манипулише, не по-

знаје њихову конструкцију и начин пуњења. Такве пушке уопште не функционишу правилно и према томе оне се могу лакше саме одапети но модерне пушке, које су тачно израђене и на које смо навикнути. Валхаузен (1615) је сматрао да је потребан 91 раздео да се испали једна пушка, докле су за модерну Ремингтонову, Винчестрову, Лееову, Маузерову, Манлихеровачу ит.д. потребна само три до четири раздела.

Али и иначе може чешиће каква стара кремењача или капслара да дође у употребу, нарочито по селима, где још много има тога оружја. Тако су ми причали, да је један слуга, да би извршио самоубиство, изабрао из збирке оружја свог господара једну стару пушчерицу, о којој је због њеног огромног калибра мислио да ће најбрже задати смрт. Да је тај човек имао намеру, да кога другог убије, можда би се послужио истом пушком.

Ваља имати на уму, да се код сеоског становништва налази у употреби много оружја старог система. Сељак и сваки сиромаш човек, који нема у изобиљу новца, воли да купи оно што је јефтино. Према томе он купује оне пушке, које су изишле из употребе. Тако то бива код сиротиње у свему. Што год је изашло из моде, управо оно што је припадало моди, купује сиромаш човек за мале паре.

I У опште

Пошто иследник никад нема нити ће имати посла са топовима, митраљезима и сличним убојним оружјем, то га може интересовати само ручно ватрено оружје, т. ј. оно оружје, које поједини човек може са собом носити и из слободне га руке испалити. То су пушке, пиштољи, терцероли и револвери.

Сва та ручна оружја имају као заједничке саставне делове: цев, кундак, ударач и украс. Прва три саставна дела и чине, те се поменуто оружје разликује.

Ако је цев дуга и кундак тако удешен, да га човек приликом пуцања може наслонити на раме, онда то оружје називамо пушком. Ако је цев кратка, а кундак повијан на ниже и може се држати у шаци, онда то називамо пиштољем, терцеролом, револвером. Ако је код неког ватреног оружја упаљач тако удешен, да се пуњење врши спреда, онда то називамо спредњачом; пуни ли се цев позади, код ударача, онда је то острагуша. Ако је ударач код кратког ватреног оружја тако подешен, да се свака цев мора пунити засебно, онда је то пиштољ или терцерол. Има ли оружје једну једиту цев и један окретни котур са више метака, онда је то револвер. Је ли пак код неког кратког ручног оружја ударач притврђен са стране и лежиште такво, да допире до уста или бар до једног дела цеви, онда је то пиштољ; али ако је ударач утврђен у кундаку а цев није притврђена за лежиште, већ је без њега притврђена за ударач, онда је то терцерол.

Само се по себи разуме да се најважније ручно оружје, пушка, због различности цеви и упаљача, дели на небројене врсте. Дакле уопште можемо рећи:

а) Цев је метална пушпина, у којој се налази припремљена муниција, где се запали и развије гас, па потера једно или

више зрна. Она тим зрнима даје и правац. Цев је сад готово само из челика, раније је била и од гвожђа, а у изузетним случајевима и од других метала (бронзе, бакра, месинга).

б) Кундак је оно за шта хватамо оружје. Он не служи само за држање, већ за њ су причвршћени и други делови пушке, ударач, карике које држе цев и остали украси. Он је готово увек од дрвета, а само код малих терцерола и револвера је од рога, слонове кости, метала и т. д.

в) Упаљач је справа за опаливање. Упаљача има на стотине врста, а свима је циљ да јаким ударом упале барут или смесу која је с њим у вези.

г) Украс обухвата све друго, што се налази на оружју, а не зове се цев, кундак и припаљач, дакле: преклапуша, задњи нишан, предњи нишан (мушица), шипка, карике, потков кундака, висак и т. д.

Украс је сразмерно од мале важности, није свуда једнак нити га има уопште код свију врста ватреног оружја. Тако н. пр. терцерол нема нишана; потков кундака наравно да може бити само код пушке, и т. д. Али и ако украс није од бог зна каква значаја, ипак се не сме сметати с ума, да он може, бар делимице, у неким приликама бити врло важан. Н пр. било би могуће, да се неком пушком постигао какав ефект с тога, што је била одлична справа за нишањење (преклапуша, нишан, мушица) докле се то код рђаве справе не би могло постићи. Дакле при описивању пушке увек ће се тачно споменути и нишани. Пошто је то код пушака на зрно врло компликовано, то ће се о њему тамо и говорити.

II Врсте ватреног оружја

1 Пушке

Само се по себи разуме да се пушке по свом изгледу и особини деле на разне називе: једноцевке, двоцевке, спредњаче и острагуше, пушке за сачму и пушке за зрна.

Ми ћемо овде пушку поделити по зрневљу. То чинимо с тога што је за нас важно знати врсту повреде, дакле какво је зрневље употребљено.

а) Пушка која се пуни сачмом

Сачмом називамо све оно мало зрневље, које се не по једно, већ у већој количини меће у пушку. Оно се дакле не утискује, већ се оставља онако расуто, а придржава га само сукија.

— Зрна (танад) се или лију или „пресују“, отискују. Сачма пак добија се на тај начин што се течно, растопљено олово сипа у решето, тако да оно из веће висине пада у воду или ес с помоћу центрифугалне снаге из окретних котура сипа на вертикална решета. Да би се олово учинило течнијим, већином му се дода једна трећина до половина процента тежине арсеника, околност, која неће бити индиферентна, ако сачма остане дуже времена у човечјем телу. Средину између зрна и сачме сачмавају тако зване „курјачице“ „курјачка драмлија“, које су крупне као зрна сочива и још крупније. Оне се до душе лију у

формама као и зрна, али се више њих од једног меће у пушку, те је према томе потребно да их у цеви држи сукија.

Сачма се (мислим свуда) производи од 00 до 16, од које су најкрупније тако зване „курјачке драмлије“, а најситније „прах“, „птичије драмлије“.

„Курјачке драмлије“ немају својих нумера, оне се лију према указаној потреби у калупима за зрна (већином пет до шест одједаред). Крупна сачма разликује се од „курјачких драмлија“ по томе, што ове последње имају унаоколо шав, траг од ливења а поред тога на врху и мали репић, или траг од њега, а то је оно место, куда је олово у калуп ливено.

Услед природе сачме и драмлија с једне и зрна с друге стране пушка се дели на пушку за сачму и на пушку за зрно. Прве могу имати тању, лакшу цев, а друге напротив морају јачу, дебљу. Пушке за сачму од врло доброг материјала могу на устима бити танке као хартија, тако танке, да се човек може о њу посећи као о оштар нож. Поред свега тога то је оружје увек добро и није ни мало опасно по онога, ко из њега пуца.

Цев пак, у коју се зрно мора углавити као какав клин, у којој дакле зрно мора тако да се приљуби уз зидове цеви, да не пропушта излазак гасова, докле зрно не излети, мора бити дебља, иначе би прснула.

Према томе моћи ћемо и из пушке, која је удешена за сачму, пуцати и зрном, ако му калибар није много већи по калибар цеви. Наравно да ће постигнута дистанција као и сигурност погодка бити мала, пошто цев није олучена нити удешена за зрна.

Тако исто моћи ће се из сваке цеви, која је удешена за зрно, пуцати сачмом, претпостављајући да (код острагуша, нарочито ренетирки) манипулација с патронима не задаје тешкоће.

Код спредњаче пушке, која није олучена, све једно је пуцало се зрном или сачмом. Али таквих пушак је данас врло мало. Ако је пак пушка олучена, није добро из ње пуцати сачмом, јер се тако квари цев. На име силином барута потеране сачме ударају о оштре ивице олука, које откидају с површине зрнаца помало олова, те оно остаје у олуцима. То после мора пушкар неким врстама турпија ишчишћавати, али тиме се мења калибар и систем цеви.

Дакле нико неће хтети да сачмом квари цев, која је удешена за зрно, осим ако је потребно извести какву особиту намеру, а тада се не води рачун хоће ли што цеви шкодити или неће.

Ово што смо навели има за циљ, да иследницима скрене пажњу, да буду довољно обазриви кад хоће да по пушци закључују какво је употребљено зрнење и обратно по нађеном зрнењу каква је била пушка. Предухитрено тврђење: овде је употребљена пушка за сачму, јер је нађена сачма; или је овде употребљена пушка за зрно, јер се види по куршуму, није никад умесно и могло би имати за последицу тешких грешака.

Има вазда узрока, да се нека пушка погрешно налуни, т. ј. да се у њу метне оно зрнење, које није одређено за њу. Такви су узроци: невештина, незнање, случај,

нестанка, набоја или намера. Та намера може да потекне из разних других побуда, међу којима најважнија може бити управљана на обману.

Узмимо за случај, да је неко хтео да створи мишљење да неко зрно није испалено из извесне пушке за сачму, дакле н. пр. из пушке, која је у опште сматрана као једина коју он има. Он дакле набави тајно једну пушку с олученом цеву, чија унутрашњост, рецимо, има шест олука. Из те цеви испали он једно зрно из веће даљине на једну мекану гомилу песка или у воду тако, да га он добије потпуно недеформисано, у ком ће пак случају оно, разуме се, јасно показивати трагове шест пушчаних олука. На сличан начин може он такво зрно с траговима олучне цеви набавити, ако се у близини налази какво стрелиште где ћу изабрати оно зрно које је најмање оштећено. То зрно увије он у маховину и тако га тури у неолучену цев, која се неће ни најмање покварити, ако зрно стоји лабаво. Тим оружјем може он н. пр. потпуно добро пуцати на неког човека; на малом растојању ће га погодити. Кад се доцније у телу убијенога нађе зрно с шест олука олучене пушке, убица с врло великом вероватноћом рачуна, да неће сумња пасти на његову неолучену пушку, из које се пуца само сачмом.

Противно овоме може се десити да неко из олучене пушке пуца сачмом. Као што смо већ напред напоменули, у таквом случају ће на ивицама олука остати мало олова, али то је тако незнатно, да се подесном справом лако очисти, и кад се за тим опали један метак са зрном, не остаје више никаква трага. Па онда опасан зликовац доскаче тој незгоди и на други начин. Он ће сачму увити у платно, као у какву кесицу. То платно ће се подерати тек кад сачма излети из пушке, те тако у цеви неће остати никаква трага од сачми.

Дакле још једном да нагласимо: *Велику опрезност мора иследник имати приликом извођења закључака по зрнима о пушци и по пушци о зрнима.*

Наравно да ћемо увек кад нађемо сачме закључивати да су оне испалене из неолучене пушке, а кад нађемо зрно, да је из олучене пушке дотичног калибра и олука. Али никад не ваља губити из вида, да ствар може стојати друкчије. С тога никако немојмо одустајати од разложне сумње само с тога, што се набој и оружје не подудара. А да је за осветљење таквих ствари потребно доста труда, и да се умешају стручњаци, о томе ваљда није потребно ни да говоримо.

Да проговоримо сад коју о различности неолучених пушак. Најпре ће бити реч.

аа). О цевима.

α) Материјал цеви.

Материјал од кога је начињена цев, може нас само у толико интересовати у колико је потребно да се спомене у описивању и можда по њему изведе закључак о сопственику пушке. Какво сељачко момче мучно да ће имати пушчану цев од најфинијег димитијског челика. А и иначе може се десити да се узму у рачун још какве мање споредне ствари.

Материјал неолучене цеви, цеви из које се пуца сачмом, нема просто никаква утицаја на јачину, оштрину пуцња, на одржање сачми, на дистанцију, на нишањење и т. д. (notabene код неолучене цеви). То ваља увек имати на уму. С најординарнијом, гвозденом цеву може се врло добро, сигурно и на далеко пуцати, докле напротив код цеви од најбољег челика десиће се, да се све то не може постићи. Ту се наравно није узело у обзир то, кад је цев искривљена, згњечена, напукла. У таквим приликама никаква цев не ваља. Али ако цев није ни на један поменути начин оштећена онда она, као што рекосмо, нема никаква утицаја на квалитет пуцња. На њега дејствује само набој, као што ћемо то доцније видети. С тога никад не треба да допустимо да нас обмањују позвани ни непозвани надри-стручњаци, који у особитим случајевима с непогрешивом сигурношћу тврде: Ова сачма није могла бити испалена из оне добре модерне пушке, јер би тада зрна сачме била отишла даље,“ или обратно: „Она кукавна кремењача није никако могла да се добаци догде“. Такав суд доказује потпуно незнање, јер квалитет неолучене цеви и квалитет пуцња нису у вези. Сасвим је то друго нешто да ли је цев издржљива и сигурна за онога ко пуца. Није ваљда потребно ни да наглашавамо да је проста гвоздена цев више изложена рђању, кривљењу, излизивању но фино израђена челична пушчана цев, а у таквом стању је, наравно и опасна, јер може да прсне, експлодира. Напоследку имамо да кажемо да кад је добар материјал, онда цев не мора бити ни много дебела. Добре ловачке пушке су увек лагане.

Пушке за сачму ређе се праве од финијих челика, пошто се челична цев мора бушити, а то много стаје. Понајбоље су пушке од цевера, тако звани цевердари, јер је материјал добар, те се цеви граде тање и лаганије.

β) Број цеви

Осим материјала цеви мора се узети у обзир још и њихов број. Код неолучених пушак имамо једноцевке, двоцевке и пушке с више цеви.

Пушке за сачму с једном цеву врло су ретке. Наћи ћемо их код сељака, за које се још и дан данас праве због јевтиноће. Осим тога старих пушак с једном цеву налази се још много из старијих времена и оне се чувају због богатих, златних везова по цеви и кундаку. Па онда и оне омање пушке за дечке праве се с једном цеву, пошто су оне за неизвежбана, невешта лица мање опасне но двоцевке. Теоријски узевши чудно је зашто се више не праве неолучене пушке с једном цеву, откако је уведено да се пуне позади. Тако би оне биле лакше а испуњавале би свој циљ исто онако као и двоцевке. Биће да је узрок тај, што се свет већ навикао на двоцевке, те с тога неће да се враћа на једноцевке. На сигурност пуцња наравно да број цеви нема никаква утицаја. Двоцевке с цевима напоредо данас су најчешће; двоцевке, код којих је једна цев на другој, тако зване Бок пушке ретко се где виђају и нису пробитачне као год ни пушке са три или више цеви. Оне су тешке и мало су ко-

риспе. После има и таквих двоцевки, код којих је једна цев за сачму, а друга за зрно. Оне се највише употребљавају онде, где има мешовита лова, т. ј. онде где ловац срета такву дивљач, коју ће убити сачмом, као и такву, за коју је потребно зрно. Таквих пушака има и од три цеви: за сачму, велике куршуме и мале куршуме.

За иследника су значаје две нове пушке, које имају само по једну цев, а које су тако удешене, да се у први мах не може видети да су пушке. То су пушке са штапом и пушке на расклапавање. Обе те пушке пуне се и зрном (куршумом), али овде их спомињемо с тога, пошто се оне већином праве за сачму. Цев, која дакле представља прави штап, таквог је облика и тако офарбана да она представља шпанску трску. Кундак је пушки сама дршка на штапу, а оруђа за припаљивање, ороз, обарач и т. д. скривени су у том самом кундаку. У понеких врста та се оруђа скидају и носе у шпаговима, али код већине су они, као што рекосмо, скривени у самом штапу и то тако лепо и вешто, да их никако не виде очи оних лица, која у то нису посвећена.

Међу тим иследник ће на такво оружје скренути велику пажњу, и приликом претметачине куће, и приликом описивања шта је осумњачени уза се имао. У првом случају, дакле приликом претметачине, иследник ће тачно разгледати да ли где год нема таквих иструмената, који представљају пушку: узме у руку сваки штап, који стоји у углу а на који нико не би посумњао и видеће да ли је тежак. Само се по себи разуме да је тежи штап кад је у њему пушка но обичан штап истог изгледа. Приликом описивања шта је нека личност имала уза се, иследник ће захтевати да му се каже какав је изгледао штап осумњаченог лица и да ли је ко год опазио кад га је остављао. Тон, који произведе пушка са штапом чак и кад се лагано спусти на под, тако је карактеристично различан од тона, који производи и најтежи штап, да то мора сваком пасти у очи.

И оиет морамо нагласити, да на пушке у штаповима ваља обратити највећу пажњу. Многи нема појма, колики су злочини извршени тим подмуклим оружјем. Додајмо овој ђаволској справи још и бездимни барут, који слабо праска, па су последице недогледне.

Исто тако су важне и у многим погледу још важније но пушке у штапу пушке на расклапање (Abschraubgewehre). Докле се код пушака у штаповима морамо дивити духовитости и вештини израде фабриканта или пушкар, код ове пушке на расклапање запрепастићемо се кад видимо какво је све стрпљење имао онај који ју је радио и колико је био досетљив човек. То запрепашћење ће бити у толико веће кад дознамо да то није дело пушкар, већ неког „фушера.“ Поједини делови те пушке тако су ситни, да се могу носити у малим цевовима. Управо цела пушка се носи у цевовима и вешт је човек може за трен ока склопити. Ту пушку пронашли су немачки ловци, да би некажњиво могли вршити лов на закупуену дивљач. Један немачки ловац рекао је једном пола у збиљи: „Одселе ће ловци носити своју пушку у це-

повима од прелука.“ У криминалном музеју у Грацу има једна таква пушка на склапање, коју је измислио и начинио један сељак и која изазива због своје вештачке израде опште дивљење.

Пошто се такве пушке састоје из небројено много делова и делића, потпуно је јасно оно тврђење после некога извршеног убиства, да се „у целој кући није могла наћи никаква пушка,“ да „сведоци нису осумњаченог видели да је прошао с пушком“ и т. д. Само се по себи разуме да пушку није нико могао видети, пошто је она била растурена по цевовима. Па онда и приликом претметачине неискусан иследник није могао пронаћи пушку, јер и ако је наилазио на поједине делове пушке, он им није придавао значаја.

Ја се сећам једног случаја (крадљивци дивљачи убили су једног ловца) кад је приликом претметачине једне куће као једини сумњив предмет нађен на лонцу у кухињској полици комад пушчане цеви, који је споља озго и изнутра оздо имао fine завртње. Али и ако је нађена та сумњива цев и тиме поопштена пажња, ипак се нису тада могли наћи други саставни делови пушке, ма да су били у кући, као што се у току истраге утврдило. Сваки комад био је сакривен посебно на другом месту у самој кући. Злочинац је на име мислио, да споља неки ловац непрекидно мотри на његову кућу, те с тога се није усуђивао, да те делиће скрије негде на пољу. И код ове пушке све је било мајсторски израђено.

О конструкцији ове пушке немогуће нам је ма шта рећи, јер то није једна или две конструкције, него их има хиљадама. Свак то гради по својој памети. Једино што би препоручили иследницима ради мотрења, да ли где нема таквих пушака, то је да не потцењују ни најмањи комадић израђена гвожђа. Кад се каже пушка, онда се замишља потпуна пушка, која виси о зиду, стоји у неком углу или је скривена на неком месту на које може стати целом својом дужином. Али пошто има и оваквих пушака, иследник мора обратити пажњу и на најмање ствари, у које би могли бити скривени поједини делови те пушке, дакле на цевове у хаљинама, на најмање фијоке, мора завирити испод икона, књига ит.д. Кад то све има на уму, и кад тако ради ретко ће кад моћи казати, да у истрагама по неком злочину није могао наћи corpus delicti.

66) Припаљач.

Под припаљачем разуме се онај апарат, који учини те барут у цеви експлодује. Од проналаска пушке па све до данас људи су се довијали и довијају се непрекидно да упаљач и начин пуњења усоврше. Замислимо само у памети онај низ пушака од доба кад се прва пушка припаљивала фитиљом и угарком па до данашње модерне репетирке. То је читава засебна историја.

Ми ћемо ради лакшег прегледа у погледу упаљача и начина пуњења поделити пушку на спредњаче и острагуше.

а) Спредњаче

Зову се оне пушке, које се пуне озго на уста и набијају у голу цев, а барут упаљује непосредно.

С пушкама које се пале фитиљем мучно да ће иследник икада имати посла, пошто су оне врло ретке, управо никако их више и нема.

Кремењача до душе још има и њих је могао видети, нарочито по селима, сваки иследник. Кремењаче то су оне пушке у којима се барут припаљује варницама од кремена. При дну цеви, а с десне побочне стране имају оне једно гвоздено удубљење, звано прашник. У тај прашник се сипа мало барута, који је кроз рупицу на цеви у вези с барутом у пушки. (То сипање барута у прашник зове се потпрашивање. — Потпрашити пушку). Прах у прашнику придржава један ђошкост, искривљен заклопац, који се отвара и затвара и који је на „федер“. Према том заклопцу је ороз, у коме је на подесан начин углављен један кремен. Кад се ороз окине, кремен удари о оштри угао заклопца, те тако и отвори заклопац и укреше варнице, које падну у барут у прашнику, а овај плане и састави кроз рупицу с оним у цеви. Ма да је у своје време проналазак кремењача био велики корак унапред, ипак је појмљиво, да је та пушка у толико задавала тешкоћа, пошто је често отказивала (не саставе варнице, те не плане барут у прашнику, или барут у прашнику плане, али не састави с оним у цеви), а кад су опет кише или снегови, пушка закисне, те ретко кад да састави. Деси ли се дакле иследнику, да неко дође с тврђењем, да је у неком случају пуцано из кремењаче, он ће морати да узме у обзир све ово што смо рекли о кремењачи. Н. пр. он мора утврдити, да ли је у то време на месту догађаја падала киша, да ли је дотични (ако је био у близини онога што је пуцао) чуо можда кад је ороз ударио о заклопац (односно кремен у челик), пошто се то чује раније но пуцањ. На име докле барут, који запале варнице, састави с оним у цеви, прође много времена. То и јесте узрок што многи, који нису навикли да пуцају из кремењача, не погоде у нишан који се креће, већ увек подбаце; докле пушка састави, предмет, који се креће, већ је одмакао и зрно пада иза њега. И такав моменат мора се испитати.

Ни код једне пушке није лакше одговорити на питање, да ли је из исте недавно пуцано као код кремењаче, пошто се на прашнику, у цевној рупици и њеној околини, јасно види свеж гар од барута, даље види се и по томе што су греботине на челичном заклопцу, што их је произвео кремен, још свежје, незарђане и што се на кремену виде још свежи трагови од одломљених комадића. Из кремењаче се може поуздано и на далеко пуцати, само ако су све друге прилике условљене.

У место кремена почеше људи у најскорије време да међу разне хемијске смесе које се саме од удара ороза упале. Тим путем се дошло до капсули, и тако су после кремењаче ушле у моду капсуларе, које су у тај мах сматране као савршенство од пушке.

Ове врста пушака највише има код сељака. Варошки ловци не служе се више тим пушкама.

Питање: „Чија је ова пушка?“ или: „С каквом је пушком пуцао тај човек?“ врло је важно. На то питање моћи ћемо одговорити кад видимо пушку, да ли је из ње пуцао човек, који је љубитељ оружја, ловац, или сељак, а кад видимо опет човека, оценићемо с каквом је могао пушком пуцати. Приликом вршења преметачине куће обратићемо пажњу на предмете, који су потребни само за такве пушке. Тако је н. пр. справа за натицање капсли на пиштољ непотребна је ономе ко има острагушу. Па онда за спредњачу потребни су извесни кључеви, кесице за сачму, рог за барут и т. д. Не познаје ли иследник све те ситнице, прибор, који је потребан за спредњаче, нека припита кога сељака, али тај сељак мора бити поуздан и поштен човек, који га неће обманути.

Према свему овоме види се, да се иследник мора као и војник извежбати у време мира. Кад дође до саме ствари, онда је доцкан обавештавати се и упознавати. Не гоји се прасе у очи Божића.

(наставиће се)

Кретање криминалитета у престоници

(од 1896—1902 год.)

3

Што се тиче треће групе скитница — **скитница крадљиваца** — њих Маса дели на ових десет врста:

а, *Скитнице*, које се скупљају око цркве, позоришта, ресторана и на местима свечаности,

б, *Скитнице просјаци*, које се користе сваком свечаношћу да побуде милосрђе код публике,

в, *Скитнице путници*, који непрестано иду од вароши до вароши и живе на рачун гостопримства,

г, *Скитнице торбари*, које обично иду по селима и продају предмете незнатне вредности, а најчешће разноврсне књиге.

д, *Скитнице, вође разних* припитомљених зверова,

ђ, *Скитнице чергари* који са унакаженом децом, у већини случајева украђеном, иду по целој Јевропи. Скитнице ове обично мењају народности, нити им се зна место рођења и домицил. Склони су на све могуће злочине,

е, *Скитнице варалице*,

ж, *Скитнице* које краду из излога,

з, *Скитнице*, које плачкају кола, омнибусе, трамваје и жељезничке возове, и најзад,

и, *Скитнице*, које иду ноћу са проституткама и плачкају личности које би ове намамиле.

Све скитнице из ове треће категорије склоне су на крађе, а већина и на злочине.

Као и остали већи градови, тако и наша престоница има своје скитнице, у свему

сличне скитницама осталих престоница. То су вам, на првоме месту, бив. осуђеници, затим кесароши, омањи крадљивци, коцкари, пробисвети, просјаци, војнички бегунци, маса нерадника и велики број измалена напуштених дечака, којима је са свим све једно да ли ће спавати у полицијским затворима или негде на Карабурми, Старом Гробљу, Бари Венецији, Ташмајдану ит.д. Полиција их хвата, гони и протерује посведневно, али све то не помаже тако много. Док је полиција прогнала 2 или 3, у престоницу су стигли 4, 6 па можда и више. Може се без претеривања рећи, да у затворима управиним има посведневно, једно на друго, по 100 лица, од којих су $\frac{2}{3}$ скитнице. То су, у осталом, стални становници доњег спрата Гл. Полиције који су, како изгледа, поделили ове бесплатне станове, јер док су једни у затвору дотле су други у слободи, и обратно. Да се јасније изразимо: једни излазе из затвора да би направили место другима.

У току последњих 7 год. у престоници је било **37.160** иступних дела, међу којима иступи за скитњу достижу цифру од **13.991**.

Посматрана према времену извршења, ова маса иступних дела била је овако распоређена:

Иступи за скитњу	Свега иступа	
У 1896 год.	1432	5742
» 1897 »	1760	5932
» 1898 »	1840	5382
» 1899 »	3160	5987
» 1900 »	1760	4755
» 1901 »	2100	4458
» 1902 »	1939	4904

Поменућемо овде, најзад, још и то, да је појам скитнице врло растегљив, и да наш законодавац није нигде изразом казао које се личности имају разумети под тим именом. За правилно схватање ове ствари може, по нашем мишљењу, корисно послужити § 270 франц. казненог закона, који гласи: „скитнице су оне личности које немају сталног домицила, нити средстава за издржавање, а међу тим не раде никакав занат, нити обављају ма какву професију.“

После свега што смо до сада изложили о кретању криминалитета у нашој престоници, може се с правом рећи, да је рад наше полиције сигурности на овом пољу, а у означеном периоду времена, бивао из године у годину све успешнији и успешнији како у погледу спречавања казнимих дела, тако и у погледу проналаска њихових учинилаца.

Као што се види из изложених статистичких података, код нас није било, у току последњих 4 год., ниједног убиства, нити покушаја убиства из користољубља, ниједне веће крађе, преваре, утаје, па ни разбојништва у току последње 3 год. Треба се само опоменути, а то није било давно, колика је бедна била сигурност у престоници пре 8—15 год., када су зликовци а ла Илија Гавриловић образовали читаве дружине за плачкање и убијање људи; треба се сетити колико страховитих толико и тајанствених убиства: Регине Штимац, бив. рестораторке на жељезничкој станици, Савића, бив. кафеције код „Балкана“, Змејановића, бив. бурмуције на „Варош Ка-

пији“, за тим оног цака са исеченим лешом у бари „Венецији“ чија је идентичност остала и до данас непозната; треба се, најзад, опоменути последње похаре поштанских аманета у близини парка министарства финансија и разбојничких напада на златара Јевтовића и дуванцију Живковића, свега овога треба се, велимо, опоменути, па тек онда потпуно појмити колико је важно ово што рекосмо о кретању криминалитета у нашој престоници, а у току последње 3—4 године.

Ван сваке је сумње, да се за овај успех има, на првоме месту, захвалити већој активности полиције сигурности у означеном периоду времена, али је тако исто неоспоран факт, да су томе много допринели и други узроци. Ми полицајци смо начисто с тим, да данас код нас више нема оних старих зликоваца и крадљиваца, који су радили само „en gros“ и с презрењем гледали на мале крадљивце и кесароше. Већина од њих или је изгинула у борби с полицијом или је иструнула по казаматима, а „млађи нараштаји“ нису показали ни мало воље да се на њих угледају. У место „витешких подвига“ старих зликоваца који су, с једне стране, доносили „славу“ и новац, а с друге опет робију и куршум, — данашњи крадљивци задовољавају се, у већини случајева, најобичнијим крађама или, да се послужимо њиховим уобичајеним изразом „колико тек да се живи“.

Ма колико изгледало чудновато, ипак је сушта истина, да данашњи крадљивци, бар они с којима престоничка полиција има чешће посла, знају много боље разлику између опасних и простих крађа по неки полицијски чиновници.

Не мање су интересантни и појмови о убиствима и разбојништвима, који данас владају међу нашим професионалним крадљивцима и коцкарима. По њиховом схватању, то су „врло глупе ствари“, које приличе само „сеоским дивљацима“, а никако нама „цивилизованим људима“.

Што се тиче простих крађа и превара, то је, веле, са свим друга ствар. Те кривице казне се затвором, који не повлачи оков на ноге, а то је, по њиховом мишљењу, често пута боље од слободе. Ако ништа друго, човек је сигуран за хлеб и постељу, па и за мало новаца, ако је иоле умешан око других, богатијих другова.

Поред ове, може се слободно рећи, очигледне промене у погледима данашњих преступника на вршење злочинних дела, изложеном напретку полиције сигурности допринела је доста и **сталност** већег дела особља престоничке полиције, а много више **самосталност** рада полиције сигурности у означеном периоду времена.

Ну, како ове две ствари зависе, на првоме месту, од увиђавности министра полиције и управника Београда то је, с обзиром на несталност положаја ових личности, желети, да се оне — **сталност** и **самосталност** о којима је реч — и у будуће, па ма и путем закона, одрже. Другим речима, желети је да се што пре приступи реорганизацији престоничке полиције, чије се устројство, по тврђењу нашег старог и признатог полицајца г. Тасе Миленковића, датира још из доба *Риза-паше*,

Нека се и код нас установи нарочито одељење за полицију сигурности као што је то давно и давно учињено у осталим престоницама; нека се и наша полиција ослободи извршења, нека се образује нарочита жандармерија за престоницу у коју се неће узимати људи без икакве предходне спреме, нека се створи могућност спремним и савесним полицијским чиновницима да могу годинама, па и за све време свога службовања, остати у престоници, — па ће се онда с правом моћи тражити од престоничке полиције да потпуно одговара своме задатку, који ће се састојати у *предупређењу злочина, преступа и иступа, у изналаску њихових учинилаца, у заштитавану личности и имаовине грађана, у чувању морала, и, најзад, у извршењу закона и судских одлука.*

Дотле пак, будимо потпуно задовољни са овим како је данас, и одајмо хвалу вредним органима сигурности који су се са толико преданости и пожртвовања борили са непријатељима друштвеним.

Д. Ђ. Алимпић

Последња реч криминалне андипологије

Криминална антропологија, створена делима Ломброза у Италији, Морица Бенедикта у Аустрији и Макса Флеша у Германији, дала је богат материјал за психологију преступника. Оне крајности у које је при том упао Ломброзо, својом теоријом нарочитог типа, који у човечанству представља човек преступник, одбацују и критички побијају други антрополози, као што је на пример горе поменути Бенедикт, који побија тврђење да постоји нарочити преступни тип, који условљавају нарочити склоп тела и мозга. Бенедикт тврди да нема и не постоји нарочита преступна лобања или преступни мозак и да одступања од нормалног склопа лобање и мозга која се налазе код преступника бивају и код обичних болесних људи, на конгресу криминалне антропологије који се је састао у Амстердаму прошле године, утврђено је само једно, а то је да код већине преступника постоји физиолошко несавршенство организма, које се може објаснити наслеђем или навикнутим пороцима а тако исто и упливом неповољних друштвених околности. Али као што се види тај је навод тако општи и неодређен, да се скоро своди само на голу фразу.

Ма како да је с тим, а појмљива је жеља разумети се у преступним делима, узмућено страховитошћу појединих злочина, људско осећање тражи умирења у напорима да их објасни природним, неодољивим узроцима, који су изван воље човекове, као да се све лакше утврђује мишљење да се сва одговорност баца на судбину као што су то чинили стари.

У сваком случају множина, шта више већина преступа, може се објаснити лењошћу. Није узалуд одавно познато да је лењост мати свих порока. И ништа умније нису људи од тада казали.

Жеља да се не ради него да се живи по свом задовољству — то је извор, из

којега потиче скоро сваки преступ: осим преступа којим се чине у наступу гнева или из жеље за осветом. То су преступи које французи зову *crimes passivunels* (преступи у наступу страсти) и према њима понаша се човек блаже, него према преступима, којима је у основу корист. Лењост је створила целу једну класу зликоваца познатих под именом „Сутенера“ у нижим слојевима друштва и „Алфонса“ у вишим. Ти људи живе на рачун жена, пропалих и других и често жене и постају њихове жртве. Једно време у Паризу се врло често понављала убиства жена из тако званог полусвета и уличних жена. Али много од тих убица измакну из руку правосуђа. Њима испада за руком да се сакрију тако да им се не може ухватити трага и они остају некажњени. Маса, бивши начелник детективске полиције у Паризу, саставио је интересантно статистичко дело по том предмету, и овако говори:

У сењском департману, који има три милиона становника, за двадесет-петогодишњи период времена сакрили су се од полиције тридесет и осам људи, од шест стотина који су пали у њене руке. Жртве убица јесу, у већини случајева жене, и од њих две трећине проводе такав живот, који олакшава убиства која често врше странци и којих нестaje без икаквог трага по коме би се могли гонити. У осталом сви преступи „убица жена“ тако се у опште комбинују да је полицији често немогућно открити убицу, па ни ухватити им трага, јер се они умеју да користе научним открићима. Али ако преступници умеју и сами да измакну из руку правосуђа, то и оно врло често, из сасвим непојмљивих узрока, пушта из својих руку убицу, који је потпуно свестан свог преступа. Тако је било недавно у Паризу, кад је било сасвим непојмљиво зашто је порота оправдала, и ослободила Мориса Мартена, који је убио своју љубазницу, играчицу, која је играла у разним кафе-шантанима под именом Алиса Аликс. Ослобођавање тог убице узбудило је не само сву француску, него и европско јавно мишљење. Немачки новинари јавно су тврдили да су француски поротници сишли с ума, а француски публицисти и новинари трудили су се да објасне то загонетно држање поротника завођењем од стране красноречивог браниоца осуђенога. Анрија Робера. Једни су говорили да је адвокат хипнотисао поротнике, док су други објашњавали то ослобођење убице, као и остала, упливом горе поменуте школе криминалиста антрополога, од којих врло многи тврде укорененост преступности код извесних људи.

Међутим ако је икад био какав преступник који је најмање лично на те непоправљиве преступнике, то је био тај поменути Морис Мартен, син уредних родитеља, здрав, лепо физички развијен и леп двадесет-шесто годишњи човек; он ни по чему не показује карактерне црте дегенеранта. Он је само лењивац и неће да ради, — и то је све. За тим настаје обична историја тако званог „Алфонза“, живети на рачун какве женске, и кад ова више неће да га издржава, он је убија.

Чудна слика развија се на суду. Оптуђени је свега свестан. Он је живео на

рачун љубазнице. Она је плаћала за њега собу, куповала му одело, он је путовао на њен рачун, али онога дана кад му је она казала да неће више да га издржава он узме нож и убије је. За тим побегне из гостионице, где су живели и каже онима који су се скупили на вику другарице убијене играчице. — „А није ништа“.

И побегавши на улицу, сакрије се, користећи се ноћном тамом.

Сведоци који судотрчали на вику другарице убијене играчице, нашли су ову већ мртву, купајућу се у својој крви. У соби се није опажао никакав неред, који би сведочио о борби. Убијена је била ударена хируршким ножем у леву сису и нож је био пробио срце. Тражењем по соби преступника нађен је још један такав исти нож, који се зове „Скалпел“ и врло општар у орману.

Мартен је био ухапшен недељу дана после убиства.

На суду је се појавио леп младић, очешљан, намазан у кратко спољашњости која је доликовала његовој улози „Алфонза“.

„Да ли га за то нису поротници ослободили, што је леп говорили су неки од присутних. Тим пре што се на суду није појавило ништа што би оптуженоме могло служити као олакшавајућа околност у његовом преступу.“

— Ваши родитељи нису богати људи, али су поштени. Ви имате једног брата скулптора, а други служи код једног банкара; једна од ваших сестара удала се за једног веома честитог човека. Сви они зарађују свој хлеб, и стално су вам помагали.

Морис Мартен климну главом у знак одобравања. Пошто је био иступио из војске, не могући трпети војну дисциплину, он је отишао у циркус.

— Пошто ми се и тај зачат није допадао, ја сам се решио да научим управљати аутомобилима.

Он је то и научио, али је у тој служби остао само месец дана. После није имао никаквог сталног занимања. На питање шта је радио пре него што је се познао с Алисом Аликс он одговори да је тражио места. А наравно да га није с вољом тражио, пошто је гледао да добије Алису.

Ево како он сам прича о томе: — Ја нађем Алису у једној кафани на булевару Мајента. Ми смо били прости познаници, кад ми је она казала да су је баш сад позвали у позориште у Алгиру „Ајдете са мном, говорила ми је она. Мојега љубазника Фуру-а његова породица послала је у Јапан, да би га одвојили од мене, али он то неће него иде и он са мном у Алгир. Он је горе на броду. Ајдете, ја ћу Вас преставити њему. Он ће Вам дати место.“

Морис Мартен, обрадован, узме од своје матере 250 франака и пође.

— Али на путу, продужи оптужени, Алиса ми призна да је слагала; она ми је изјавила да осећа љубав према мени и да хоће да ме узме за љубавника.

(Та фраза оптуженога карактеристична је; њега бирају а не бира он даму срца.)

— А шта је са Фуру-ом, упитам је ја.

— Ја сам му вратила његову слободу. Његов отац дао ми је да потпишем писмено, по коме се ја одричем њега. Ја сам слободна. Он ми је обећао наћи место у Алгиру. Путовали смо осамнајест сати и у Марсељу се укрцамо.

У Алгиру је Мартен постао жртва антисемитске политике. Бар тако он уверава.

Ја уђем у кафану Бордо, без икакве намере, куда долазе сви тамошњи Јевреји. Тада ми моја љубавница рече:

Ти мене вређаш. Тебе сматрају за Јеврејина а г. Макс Режи не воле њих. Ти ћеш мене компромитовати у његовим очима (у публици смех). Ја сам протествовао, али после подужег препирања рече ми она, да ће најбоље бити да ја идем из Алгира. И она ми да нешто новаца а и сам сам имао 45 франака и одем у Марсељ.

Зима је развојила љубазнике. Мартен је и даље узимао новац на зајам и тражио место, а Алиса Аликс гостовала је по провинцијама.

Јуна месеца 1901 год. она је се била ангажовала у једном малом месту, где се она упознала с извесним човеком, који јој је богато плаћао.

Ко је био тај човек? Њега нису помињали. Он је био неки колонијални администратор. На суд су излазили разни други љубазници те играчице, али нико није поменуо име тог последњег пријатеља. Али се Аликс. Њега су цело време називали „господин из Фураса. Он је почео тим што је дао хиљаду франака играчици. Мартен је био тада у Паризу.

— Је ли Вам она говорила што о својим новим околностима? — пита председник Мартена.

— Не одговара овај, она ми је казала само да један господин осећа симпатију према њој и да хоће да јој да новац на зајам. Али ја нисам знао да је он њен љубазник.

— Па како сте Ви објашњавали то што је тај господин готов да да „на зајам“ хиљаду франака?

Она ми је једнако говорила да хоће да ступи у један циркус као играчица и одвраћала ме да тражим зараде на другом месту него ту с њом. Она ми је писала да треба још мало да причекам, да је она нашла једног господина, који је се заинтересовао њеном судбом и да ће јој он дати новаца на зајам.

— И Ви сте тога господина сматрали просто као зајмодавца.

— Да боме.

— И Ви сте сматрали да је са свим природно што један богат човек даје просто бескорисно тако велику суму новаца на зајам.

— Ја сам чекао да се она врати да би о томе с њом разговарао.

Ви сте и сувише наивни за човека од двадесет и шест година који проводи време иза кулиса циркуса.

Играчица пошто је из Фураса слала свом љубазнику омање суме новаца, у Септембру се врати у Париз.

— Ви сте били у невољи, без икаквих средстава за живот.

— Са свим.

— Ви нисте имали ни занимања, ни новаца.

— Ја сам узајмио десет франака од једног пријатеља.

— Кад је Алиса Аликс приспела ви сте се заједно с њом настанили у једној гостионици на булевару клиши. Она је платила у напред за две недеље; је ли тако?

— Тако је.

— 15. Септембра она Вам је казала да сте Ви рђаво одевени и послала Вас је да купите себи ново одело? Од куд Вам новац за то одело?

— Она ми је дала.

— Она је добила тај новац од љубазника из Фураса?

— Ја не знам шта је она имала с њим.

Међутим Алиса је често говорила с њим о богатом господину из Фураса, који је требао сад да дође у Париз и за кога је она морала наћи стан.

— Зар Вам све то, пита га председник, није отворило очи?

— Ја сам чекао да дође тај господин да би се с њим објаснио.

22. Септембра та млада женска, одлучивши се да раскине с Мартеном — господином из Фураса имао је да приспе сутра дан — тражила је од Мартена своја писма натраг.

— Дакле то је био раскид. И Ви сте опет остали да живите код ње.

— Ја сам хтео још да чекам да видим шта ће бити даље.

У вече настане свађа међу љубазницима. Портрет тога господина из Фураса стајао је на камину. Мартен га баца на под. Алиса га подиже.

— Ако ми ти будеш сметао да узем тог љубазника, ја ћу наћи десет других. Мартен отима из њених руку фотографију и поцепа је.

— И тебе није стид, говори му она, да се одеваш од његових новаца. —

Пријатељица играчице присуствовала је том призору. Она изиђе да неби сметала њиховом објашњавању. Али она није прошла ни четири корака по коридору, кад зачује ужасни крик и виде да Мартен изиђе из собе. Он је био узео са стола нож скалпел (тај хируршки инструмент припадао је једном од његове браће. студенту медицине, који је био већ умро), и забодо га до дршка у груди своје љубавнице као што је горе већ казано, нож је кроз пробио срце.

Смрт је настала одмах.

Мартен побегне и био је ухапшен тек после шест дана. Био је дошао код једног познаника, неког винарског трговца, кушајући да учини нов зајам, и овај га изда полицији.

Крађа и суд о њој

Што се морална осећања у човека у разна доба и код разних народа тако јако мимоилазе може се објаснити тиме, да су и она, као и све ствари на свету подложна историјском развићу, код кога делимиче играју главну улогу спољашњи моменти као клима, земљиште. Добро и зло су исто тако релативни појмови, као и велико и мало, високо и ниско; она тек добијају

смисао, кад се за то да мерило, које може бити врло различито. Без таквог сазнања није могуће праведно изрећи суд о догађајима, а питање, како управо постају таква осећања, спада у најважније проблеме философије.

Да би показали, како се о привидно простим стварима јако колебају гледишта, прибали смо овде неколико бележака о назорима разних народа о крађи. Одатле ћемо видети, да се ту истичу два гледишта, прво осећај оштећења и тежње, да се тако што отклони и против њега одбрани, друго пак у човечјој природи дубоко усађена радост због истицања одличне дрскости или лукавства. Наравно модерни културни народи просто наглашују прво гледиште, а тако исто поступају многи нецивилизовани народи, као н. пр. у Новој Зеландији, где лопове убијају, закопавају, после неколико дана ваде из земље и вешају на крст. У старо време мислило се друкчије о томе.

У Египту је, како Диодор прича, владао овакав обичај. Ко је хтео да ради лоповски занат, морао је да се упише код „архи-лопова“ или главног лопова и све украдене ствари њему донети. Онај који је покраден морао је да му преда списак покрадених ствари с тачним подацима о месту, дану и часу покрађе. Тада му је враћана његова својина, пошто плати четврти део вредности. Пошто је немогуће ускратити, да људи не краду, то је уведен чудни, законски санкционисани обичај, да би се с малим откупом долазило до свога.

Потпуно сличне установе постоје, кажу, још и данас на истоку, разуме се не под законском заштитом. Тако у Кајриру и Цариграду, па чак и у многим крајевима цивилизованих европских држава, плаћа се озлоглашеним лоповским дружинама извесан данак годишње, ако се хоће да лопови не дођу у кућу.

У Грчкој је Шпарта имала чудна гледишта на крађу; оно што Плутарк о томе прича, подсећа веома на начин, којим су скитачи ђаци набављали животне намирнице. Двадесетогодишњи надзорник једне гомиле дечака послао је неколико њих да накраду дрва и јестива; тако су се неки увлачили у вртове, други су гледали да што смакну док људи ручају, трећи су ударали на лица која су спавала; али ако је који ухваћен на крађи, био је шибан, не толико што је крао, него што није умео да краде. Осем тога морали су тада гладовати, јер њихов први оброк је намерно одмеравао тако да им буде мало, како би се подстакли да сами себе помогну. И на Самоу је крађа била допуштена, али само на празник Хермеса, који је прослављан као бог лопова.

И о Черкезима се прича, да је крађа код њих само кажњива, кад се на делу ухвати. Бити вешт лопов то је дика, и онај момак, који није кадар да краде презрен је код девојака. Само што код њих није допуштено красти код рођака и породице.

Код Индијанаца вешта коњокрадца одликују видно тиме, што му се да право да на глави носи заденут коњски реп.

И код Бедуина је реч „харамџа“, што значи разбојник, дично име. Скитнички

Арабљанин краде без гриже савести комшију и пријатеља. Само онај, ко заноћи код њега у његову шатору, може бити сигуран да неће бити покраден, јер тада је под светим правом гостољубља.

Многа од тих племена, као Курди и Туркомани, сматрају своје плачкање као неки порез којим они порезују путнике, којима обезбеђују остатак, ако се добровољно покоре и даду трибут. Букингхем, који је такву сцену доживео, прича, да су разбојници, који су изишли у сасвим малом броју, поздрављени с највећим страхопоштовањем, да су путници на њихову заповест стали, робу сортирали а за тим се дуго ценкали и погађали колико гроша да плате за сваког коња.

Да споменемо још неке чудне обичаје који владају код народа, код којих се иначе крађа кажњава.

За краља Ашантија прича Хутон, да он има једну гомилу дечака, који носе за њим оружје, стрелу и лук; ти пажеви имају право да свуда некажњено краду.

О Гренланђанима и Ескимосима причају Кранц и Пери ово: Кад негде умре домаћин, гости који долазе да теше удову гледају да штогод, какву ситницу, смакну. То траје све дотле докле удова, према обичају, не почне излазити у свет. Сродници имају право да такву крађу спречавају, али ако нека удова нема сродника или их има мало, дешава се, да јој напослетку покраду све.

Лепа утеха за удовицу!

ПОУЧНО ЗАБАВНИ ДЕО

Близанци

Код рукавичара господина Мајера извршена је опасна крађа у дућану. Лопов је у вече, када је радња затворена, удешеним кључем ушао у дућан, разбио касу и узео себи сав готов новац и један велики дењак рукавица. Али није му пошло за руком да побегне са својим пленом. Један обазриви стражар чуо је у дућану некакав подозрив шум, те уз припомоћ једнога свога колеге ухвати дрскога лопова баш кад је отворио врата да умакне.

Одведоше лопова у први полицијски квартал. Био је то млад човек, једва двадесет година, кестенасте косе, кратко ошишаних бркова, висока, танка стаса и интеллигентна израза лица. Дежурни писар узме му лични опис. Лопов рече, да му је име Карло Милер и тврдио је, да је од скоро дошао у варош. Пошто је ухваћен на делу, није ни покушавао да одриче своју крађу. С резигнацијом је ушао у кварталну апсану, где је имао да проведе остатак ноћи, предајући се покајничким мислима на тврдој постељи.

Сутра дан у јутру требало је да га одвезу на зеленим апсеничким колима у истражни затвор, али се он присети кад је био на тротоару пред колима и удари свога пратиоца ногом, па побеже иза првога ћошка.

За њим послаше одмах потерницу и она је за неколико дана имала успеха, али врло чудноватог: не један већ два лопова бише ухваћена, и што је најлепше један је изгледао апсолутно исто као и други. Један је казао да му је име Емило Милер, а други тако исто. Ни један се није звао Карло Милер. Писар, који је узео лични опис Карлов, и стражари, који су га довели у квартал, упознали су лопова у ономе који им се први показао, а после су то исто упознали.

Истражни судија био је пред тешким задатком. Извео је оба младића и констатовао, да се код њих није могао приметити никакав знак, по коме би се разликовали. У осталом, сваки од њих одрицаше да је извршио крађу. На сва питања истражног судије остали су неми.

Близнаке стрпаше у ћелију, где им је био врло мучан живот. Истражни судија прибегавао је само у ретким случајевима овоме средству, јер су мучења била забрањена, али та промена као да је била шала за њих, јер су се увек при доласку на испит код истражника поздрављали срдечно речима: „Добар дан, драги мој брате, како је?“

Судија је у почетку покушавао лепим и у мирном тону, али кад је стално добивао од обојице одговор, да нису извршили крађу, покушао је да збуни браћу разним доскочицама, обманама и обећањима. Али они се гледаху невиним погледима, а из очију им је вирио ђаво. Очевидно је било да им је збуњеност судијина чинила велико задовољство.

Једнога дана пређе судија на претњу, да ће обојица браће морати остати у истражном затвору све дотле, док се један од њих не пријави као злочинац.

„Ако то заиста учините“, одговори Емило, који је тако и крштен, „нанаћете себи грижу савести, јер је један од нас невин, као што и саме знате, а тај невини сам ја.“

„Баш сам и ја тако мислио“, додаде Карло, који је то име на крштењу добио, „само с том разликом, што сам ја невин“.

„Обојица сте истим сапуном прани“, одговори судија бесно. „Ни један није бољи од другог. Обојицу ће вас суд осудити“.

Браћа су се смешила. Карло рече: „Ја могу да докажем где сам био кад је извршена крађа. Целе сам ноћи седео у бечкој кафани „Централ“ близу бифе-а.“

„Извини“, рече Емило, смећећи се пријатно, „то ниси био ти, него ја.“

„Напоље“! грмну истражни судија, те одведоше опет обојицу браће у истражни затвор.

Истражни је судија саслушао све потребне сведоке, који су могли дати каквих података о браћи — близнацима. Кафеџија и оба келнера кафане „Централ“ необично се зачудише, кад су видели близнаке. Тврдили су да су видели једнога од браће али кога, то нису знали рећи.

Зрчак наде! Кафеџија је испричао судији, да је његова продавачица у бифе-у невеста једнога Милера, који је био код њега у кафани. Она ће најбоље умети означити који од њих није лопов.

Пред судијом се појави продавачица, необично љупка и лепа, великих, плавих очију, а тако је невино и часно гледала судију, да овај ни за тренут није посумњао у истинитост њених навода.

„Господине судија“, рече госпођица Клара Шалкхафтова, ја сам била до јуче на путу, и можете мислити како сам се ужаснула, кад сам чула, да је мој Емило уапшен због крађе. Одмах сам рекла у себи, сигурно да за то има да захвали проклетој сличности са оним несретником Карлом. Не можете веровати, високо, поштовани господине, колико је пута већ Емило вадио врело кестење за Карла. Емило је добар, скроман човек, дика својих покојних, родитеља, управо анђео од човека, који је покушао да спасе свога брата из каља злочиначког. Али узалуд, нема два човека који се толико разликују један од другог.“

Истражни је судија прекиде:

„Главна је, драго дете, да ли си ти сигурна, да ћеш међу браћом упознати, свога младожењу?“

Госпођица Клара зачуђено погледа судију својим великим, плавим очима, које су биле још и пуне суза. По том се гласно насмеја и рече:

„Извините, поштовани господине, што се смејем, ја, ја, да не познам свога младожењу, свога Емила? Ја сам у њему сигурна, па ма имао и хиљаду браће, која би на њега личила.“

„А по коме знаку?“ упита љубопитљиво судија.

„По коме знаку?“ Госпођица се Клара насмеја. „Ја га волим, господине судија, па и кад би била слепа, познала бих га по гласу, по његовом — извините — пољупцу и по куцању срца мога. Зар никада нисте волели, господине судија?“

Судији је то било пријатно, те одмах нареди да се доведу оба близнака. Прво се појави Милер, који је заиста и извршио крађу. Чим је видео Клару, покушао је да јој падне у наручја, и узвикну:

„Једва једном дође, драга Клара, да ме спасеш срамнога затвора.“

Али госпођица Клара направи озбиљно лице и са пуно презрења довикну му:

„Карле, нисам ја твоја невеста, то врло добро знаш. Немој правити комедије мени и овоме часноме господину. Зар је то хвала за све доброте, које ти је мој Емило учинио, да сада испашта твоје грехе!“

За тренутак је изгледало, да се Карло посрамљен хоће да повуче, што наравно, није умакло оштром оку истражничковом. Али одмах се по том прибра Карло и покуша да прети и грди девојку, док не учини судија крај тој сцени, удаљивши га одатле.

Виђење другог брата и госпођице Кларе Шалкхафтове била је дирљива сцена, која је чак потресла и тврдо срце судијино. Овај није ни за тренутак посумњао у невиност тога брата и већ после пола сата могао је изаћи на слободу прави Емило са својом невестом.

Брзо је довршена истрага над Карлом Милером, који је и на даље тврдио да је невин, проклињући свога брата, који не само што га је направио „лоповом“, већ

му је и невесту отео. Дан претреса у суду био је одређен. Као најглавнији сведоци требало је да буду на суду господин Емило Милер и његова невеста. Ну ко не дође на претрес — баш ти најважнији сведоци. Место њих, дође истражном судији из Сутамптона једно писамце, чија је кратка садржина овако гласила:

»Господин Емило Милер и госпођица Клара Шалкхафтова најтоплије се препоручују господину искреном судији, пред свој полазак за Америку.«

Кад је прочитао истражни судија ове ретке, лице му је помодрело од јада. Увидео је да су му две варалице најсрамније подвалиле. Кад је к томе дошло, да је бранилац Карло Милер врло драстично изнео на суду дирљиву љубавну сцену пред самим истражним судијом, па је по том његов клијент ослобођен из недостатка доказа, паде истражни судија у озбиљну болест.

Тек што је оздравио, доби опет из Сутамптона писамце, и у њему једну карту. На овој је стајало име: *Карло Милер*.

Сур шешир

Кад, најзад, дође ред на Пјера Дарта да исприча своју најзанимљивију путну успомену, он се прво дуго устезаше, а за тим, готово тајанствено, отпоче:

— Беше већ протекло пуних 8 дана како се задржавих у Барселони и посведневно шетах булеварима »Рамбла«. То су највећи булевари у Барселони. Најбољи и највећи хотели, највеличанственије грађевине, народно позориште; управ цео градски живот сконцентрисан је на њима. Кад кажем »цео градски живот«, онда под тим изразом подразумевам и масу личности из најнижих друштвених класа, па и гомилу просјака који се на сваком кораку сусрећу, и који, по дрскости, ниуколико не уступају бретањским просјацима.

— Једно по подне маса света по тротоарима беше гушћа но обично. Доцније сам сазнао, да је овоме била узрок изненадна министарска криза, која се у Шпанији у велико сматра као јавна ствар, и у којој, с тога, сви »добри грађани« по дужности узимају учешћа.

— Док сам ја, као странац, уживао у овом занимљивом комешању света, које се још увећа кад продавци новина отпочеше објављивати састав новог министарства, пројурити нагло поред мене једна мала и по све сиротно одевена десетогодишња, девојчица мало ме гурну у пролазу, а кад већ измаче на неколико корачаји преданом, окрете се и посла ми један пољубац врховима својих прстију, после чега је нестала у гомили. Ово је уобичајени знак малих просјакиња у Барселони.

— Да бих јој што уделио, маших се руком за новчаник који сам обично носио у десном џепу капута, и, на моје велико изненађење, опазих:

— Да га тамо нема — повикасмо сви као у један глас.

— Не.

— Да у њему ништа нема.

— Да је промењен.

— Не, не.

— Па шта онда?

— Поред новчаника налазио се и један златан сат, који до тог тренутка не бејаш никад видео, и чији ми изглед беше потпуно непознат.

Док смо се ми изненађено погледали, г. Пјер продужи:

— Прво што ми је пало на памет, кад сам видео овај сат, била је помисао: да сам га случајно, нехотично узео приликом неколико пријатељских посета које пре подне бејаш учинио. Ради тога баких одмах поглед на монограм који на поклопцу сата беше урезан, али се, ни после дугог размишљања, не могах опоменути ни једне познате личности чије би се име и презиме подударало са писменима из којих монограм беше састављен. Па каквим је, онда, случајем овај сат дошао у мој џеп? Је ли могуће да га је сам његов сопственик у великој расејаности погрешно сам спустио? На сваки начин тако је, закључио сам у себи само с тога, што ми је овај закључак изгледао најприроднији. О каквим тајанственошћима, пак, нисам хтео ни да мислим, по што у натприродне силе никад нисам веровао.

— Умирен брзо овим објашњењем, продужим шетњу, тврдо решен да непознати ми сат предам још вечерас комесару полиције. Тискајући се кроз масу света, која је постајала све гушћа и гушћа, бејаш већ и заборавао на догађај са сатом, кад одједном, хотећи узети мараму из левог џепа капута, нађох у истом један новчаник, који ми беше исто тако непознат као и сат. То беше врло леп женски новчаник од парфимисане коже и са позлаћеним оквиром. У њему је било око 30 динара.

Овога пута моје запрепашћење било је толико велико, да сам се одмах упутио комесару полиције. Уз пут, разумем се, размишљах о томе што ми се беше десило, али не могах доћи ни до каквог логичног закључка.

— Задубљен у новине комесар ме површио саслуша, а по свршеном говору узе ми из руке сат и новчаник, баца их у једну кесу са натписом: »Изгубљени предмети« и отпусти ме са једним по све неправилно изговореним »adios« Покушах одмах да му објасним, како предмети које сам му предао не беху изгубљени, већ, на против, нађене и то под веома чудноватим околностима, али то би узалуд. Не хотећи ме ни саслушати г. комесар ме доста суровим тоном замоли да га оставим на миру.

— Не остаде ми ништа друго, до да похитам и целу ствар опширно испричам једном свом пријатељу, који ме саслушао, али не без чуђења, и на крају крајева, изјави да се овако нешто не беше никад догодило ни њему лично, нити ма коме од његових познаника.

— Сутра дан, као и обично, отишао сам у шетњу. На булеварима Рамбла било је исто тако много света као и прошлога дана. После шетње од $\frac{1}{4}$ часа осетих како

ме једна рука лако скоро, неприметно додирну по десном џепу капута. Све је било у моменту и док сам се само окренуо, невидљиве руке већ беше нестало.

— Узнемиреност ме на мах обузе. Инстинктивна жеља да прегледам моје џепове с једне и страх да у њима опет не нађем какав сат или новчаник с друге стране, направеше читав лом у мојим мислима. Не знам зашто, али ја скоро бејаш убеђен, да овај мали додир руке стоји у тесној вези са јучерашњим догађајима.

И на моју велику жалост нисам се преварио.... У додирнутом џепу налазио се један пакет скупоцених медаљона.

— Мало је требало па да видећи, ово, не изгубим одмах свест. У почетку просто не знађах шта да мислим, али пошто сам мало дошао себи, отпочех целу ствар посматрати са свим другог гледишта. Ако ништа друго сад бар знам, закључих у себи, да су предмети које сам у џеповима налазио тамо намерно били остављени. Ова извесност обарала је довољно све претпоставке о некој тајанственошћима и после дужег размишљања довело ме до једног новог и по моме мишљењу најприроднијег закључка по коме је излазило: да сам ја био жртва или какве лене шале или какве опасне замке.

— Жртва шале! Али та би шала била врло глупа с обзиром на вредност остављених предмета, и на могућност да из џепа буду украдени. Сем овога моје познаничке везе у Барселони беху врло мале и кретаху се у најужем кругу неколицине озбиљних људи, којима озбиљност и положај никад не би допустили да улазе и у овакве шале.

— Претпоставка о шали морала је, дакле, према овоме отпасти, те је тако, као једино и могућно остала она о нарочито удешаваној заседи.

— Блиска опасност коју, после овог закључка, почех осећати нагна ме да одмах идем у комесаријат, не обзирући се ни најмање на по све рђави јучерањи пријем.

— Комесар и овога пута беше сав заузет новинама, али ме ипак радознало погледа приликом уласка у канцеларију. Покушах, у колико ми је знање шпањолског језика допуштало, да му што опширније опишем и јучерашњи и данашњи догађај, али ме комесар, судећи по слегању његових рамена, није хтео разумети. У место сваког одговора, он позва свога секретара који, погледајући ме, врло љубазно одмах изјави: да сам, по свој прилици, оболео од клептоманије. Комесар је, како је изгледало, усвојио одмах ово мишљење. Хтедох протестовати, али ми они по све грубо наредише да ћутим. Тада настаде један тих разговор, нека врста објашњења између комесара и његовог секретара. Без сумње су расправљали питање о мом затварању. Најзад ми комесар рече доста оштрим гласом:

— Идите, господине, и више никад не преступите овај праг. То је најбољи савет који вам могу дати.

— Надао сам се, доста, да за ово нећу имати ни потребе, али можете мислити колико је било моје очајање када сам, још истог вечера, приликом свлачења одела нашао у капуту 10 новчаника и 5 сатова.

— Мој разум не беше у стању да се и даље одупире оваким искушењима, и да се, на моју велику срећу, време изненада не промени, не знам шта би са мном напо-летку било. Међу тим, четвородневна киша, праћена јаким ветром, опустила је, готово са свим, булеваре Рамбла и ја се могах шетати до миле воље, без бојазни да ће ми се ма шта десити. Храброст коју бејаш моментано изгубио поче ми се нагло по-враћати, и ја се већ озбиљно решавах, да још једном одем у полицију и предам јој новчаник и остале предмете које нелегално притежавах. На жалост, ова моја намера остала је неостварена. Чим се је време пролепшало, а то је било петог дана од мог последњег одласка у комесаријат, бу-левару поново оживеше, а с њима и мој страх не без основа. Шетајући се тога дана, као и обично, опазих, приликом извлачења мараме из капута, како ми из цепа испаде један хронометар. Један пролазник, који то опазе, подиже га и загледа пажљиво, па ми га за тим предаде са највећим страхо-поштовањем. Хронометар беше са грбom куће шпанских краљева...

— Ово већ беше и сувише, и ја осетих, али стварно осетих, како се мој мозак буши иглом неког неумољивог чаробника. Налазити се потпуно сам у средини једног непо-знатог града, не разумевати ни сам локални језик, а врх свега бити још и овако нападан неком невидљивом моћи, било би, признаћете, много и за каквог цина а немо ли за мене.

— Ако она кобна рука, чији додир бејаш осетио на шеталишту пре неколико дана, припадаше каквом живом бићу, онда је неоспорно да је то биће било обдарено неком нарочитом вештином, којој ја бејаш остављен на милост и немилост. Да пред-мете, нађене у џеповима, однесем и предам полицији, на то нисам смео ни помишљати. То би значило сигуран затвор. Мишљах једно време да целу ствар поверим једном од мојих познаника и умолим га за савет, али сам убрзо одустао од ове намере, јер се бојаж, да тај мој познаник не посумња у нормалност мога душевног стања. Уз-алудан је, најзад, био и покушај, да фран-цуском консулу у неколико нагласим целу ствар. Почетак мога говора беше га толико запрепастио, да се ја никако не смедох усудити ићи до краја.

— Нерасположење и неспокојство у коме сам се налазио, нису се могли из-маћи из вида моме слуги. Чим сам се вратио кући, упита ме он одмах да ли сам болестан? Није ми ништа, одговорих му. Једна мала непријатност, и то је све. Уз-немирено изненађење његовог лица, јасно је казивало, да га овај мој одговор није умирио. У истом тренутку погледах се случајно у једном огледалу и, право да кажем, уплашио сам се озбиљно од моје страховите бледеће.

— Беше ми немогуће да вечерам и просто једва чеках да останем сам у соби, те да до миле воље и без икакве бојазни посматрам своју тајанствену имаовину? Чим је слуга легао, запалих све могуће лампе и свеће које беху у соби, не знадох ни сам због чега, и отпочех прегледати прикупљени новац и ствари. У новцу је било равних 5600 дин. а сем тога још и 7 часовника међу којима и поменути хроно-

метар. Не знам за што, али тек од једном добих вољу да их све навијем и слушам њихово разнолико куцање, додирјући их златним и сребрним новчаницима. Али како разумети, како сазнати праву истину? Све могуће претпоставке, које су ми падале на памет, не могаху ми помоћи да разрешим загонетку.

— Да нисам постао луд упитах се од-једном и отпочех лаганим гласом узвики-вати: *„Ја сам луд, ја сам луд.“* Страхо-вити беше одјек ових речи у целој моме бићу. Устадох са столице и почех трчати по соби као бесомучан. Да, да, истина је, ја доиста бејаш луд од пре 8 дана. Коме-сар је био у праву кад је то казао. Све ове ствари, све ове новчанике и медаљоне, све сам то ја украо. Где? кад? коме? Од куд то могу знати? Да ли ћу то ма кад сазнати?

— Куцање 7 часовника одјекиваше чу-дновато у тихој ноћи. Посматрајући их пажљиво, учини ми се одједном као да се поклопци отпоче трести, падати, као да почеше оживљавати. Обузет неком вр-стом махнитости, јурнух по њих и са сти-снутим песницама отпочех их ударати, све док нису умукли и последњи отку-цаји.

— Што је после овога наступило, не могу ни дан даћи да се опоменем, али кад сам се сутра дан пробудио, бејаш ве-ома изненађен када поред мога кревета угледах слугу. Чувши јаку вику у мојој соби, а то је, вели, било око пола ноћи, улетео је унутра и нашао ме онесвешћена поред стола са стиснутим и крвавим пе-сницама.

— Неколико часова одмора били су до-вољни да ми поврате моју обичну присеб-ност и ведрину. Дођох до закључка, да би још једна ноћ, као што беше прошла, била довољна да озбиљно полудим па с тога наредих слуги да одмах спреми ствари за пут. Воз полажаше тачно у 9 часова и ја због карата похитих одмах на станицу.

— Тек што сам изишао на улицу, кад од једном ми приступи једно непознато лице и у тренут ока мету ми лисице на руке, а за тим представљајући се као детектив, показујући револвер, позва ме да пођем с њим у префектуру.

— Да бих избегао сваки скандал, ода-звах се позиву без поговора. Кад приспемо у префектуру, главни шеф, сав радостан, поздрави ме овим речима: *„Ах, дакле, и вас ухватише, шаљивчино. Сада ћете се бар уверити, да ви нисте највештији. Ваше име и занимање.“*

— И сама идеја о каквом нечасном оптужењу збуни ме; једва сам очувао своју хладнокрвност. При свем том ипак сам од-говарао: *„Лепо вас молим, господине, да ми поклоните неколико тренутака, те да вам испричам један од најфантастичнијих догађаја.“*

— *О, на сваки начин. Ви ћете ми ука-зати особиту част ако ми испричате вашу историју. Не заборавите само да ми разу-мемо врло добро значај сурог шешира.“*

— Значај сурог шешира? Каква ли је ово сада нова загонетка, велики Боже? Уси-љаваш се, међу тим, као да све разумем и

одговорих тоном који ми је изгледао нај-духовитији.

— *Та шала, која ме је скупио стала, имала, је као што видите, жалосних по-следица.“*

— Ражљућен овим одговором, у коме је, без сумње, нашао исмевање власти, шеф нареди да ме одмах воде у затвор и пре-поручи ми, при поласку, да се о свему добро размислим и решим на признање, које ће ми, додаде, служити у олакшање кривице.

— Моја молба, да се о мени потраже оба-вештења код француског консула и комесара кварта у коме сам становао, била је уз-алудна. Шеф се само подиже са столице, а детектив са револвером у руци даде ми знак да пођем напред. Пошто смо прошли кроз неколико полутамних ходника, дођо-смо најзад до једних малих врата која се, чини ми се, сама отворише. Преда мном се указа једна мрачна одаја у коју ме гурну детектив и одмах закључа врата. Бејаш, дакле, затворен.

— Моје очајање достиже свој врхунац кад у мојој челији угледах влажну и смрд-љиву сламу. Дакле овде треба да нађем разрашење свима тајанственим догађајима, који ми се догодише за време бављења у Барселони. Једна мисао ипак ме у не-колико тешаше. Увидех да нисам жртва неке чаролије а још мање да сам луд. Поред овога, и сама помисао да ћу у скоро сазнати тајну која ме толико љућаше, у мно-гоне је олакшала мој очајан полагај.

За време овог размишљања непрестанце ми падаху на памет ове речи шефове: *„ми разумемо врло добро значај сурог шешира“*. У овом шеширу, дакле, требало је тражити разрешење загонетке. И доиста, ја сам имао један сур шешир. Купио сам га пре 8 дана на једној распродаји. Он у свему беше сличан осталим шеширима ове боје, још шта више имађаше чак и широк обод, као што се обично носи у Шпанији. При свем том он је, судећи по ономе што је шеф изјавио, морао бити у некој вези са оним тајанственим догађајима, али у каквој? то никако не могах погодити.

— Прелазећи у мислима све тренутке које сам преживео у Барселони, сетих се да сам сат и новчаник нашао у џепу оног истог дана, кога сам први пут метнуо на главу сур шешир. То се исто поновило и другог дана кога сам, такође, носио овај шешир. Четири дана после овога, услед рђавог времена носио сам други шешир и увек сам се враћао кући празних џепова, а истога дана, чим сам узео сур шешир, био сам блокиран сатовима и новчаницима. Али, даље, даље... даље се нисам могао ни-чега сетити.

Док сам се ја усиљавао да пошто по то сазнам што је даље било, отворише се одједном врата на мојој ћелији и у њу ступи шеф у друштву са француским кон-сулом. Ево спасења, закључих одмах у себи, и нисам се преварио. Још с врата, шеф се отпоче доста збуњено извињавати, консул ми стисну руку а тамничар отпоче очистити паучину са мог одеда.

— Каква заблуда, велики господине, понављаше сваког часа шеф полиције, как-ва жалосна заблуда. Изволите да се при-хватите и попијете коју чашу мадере. То

су малери којима смо ми полицајци врло често изложени самом природом наше службе. Тако часан човек као ви, па да му се тако што догоди... али ја сам неутешан. Ви ми праштате, је л' те... изволите сада на чашу мадере.

— Слушајући ово шефово објашњење, бесмо већ приспели у његов засебан салон, камо ме он са нарочитом љубазношћу посади на једну фотељу и отпоче понова своје извињење. Међу тим, ја га и не слушах. Сва моја жеља у овом тренутку беше скоцетрисана на то, да што пре добијем кључ од загонетке, која ме толико интересоваше. Најзад умолих комесара да ми целу ствар исприча, и он отпоче:

— Објашњење је веома просто, драги господине. Познато вам је без сумње, да у свима већим данашњим градовима постоје читаве организоване дружине за вршење крађа. И код нас у граду, наши лопови и кесароши беху образовали једно такво удружење у друштву са неколико проблематичних, а по првом, изгледу врло часних личности, који су им служили као јатаци. Као знак распознавања служио је сур шешир, чија трака беше везана на нарочити начин, баш као и код вас. Ови јатаци са сурим шеширима шетали су се по булеварима на којима је ова дружина оперисала. Чим би који од чланова ове дружине украо какав предмет, он га је, бојећи се наших агената, остављао у џеп јатака који је први наишао. И ако ово удружење од скоро беше отпочело рад, оно је пак много, необично много урадило. Незгода је била само у томе, што се сви чланови још не беху добро упознали и отуд је потекла сва заблуда према вама.

— Ви сте први са сурим шеширом кога смо затворили. Ви имате право да се смејете, ја то признајем. У будуће бићемо озривији. Чувајте тајну, велики господине, и опростите нам. Ја вас зато много молим.

С француског Д. Ђ. А.

ИЗ МЕМОАРА Г. ГОРОНА

КРОЗА ЗЛОЧИН

Психологија једног убијце 6

— Господин, настави она, учини избор у салону; изабра моју пријатељицу, по том ми даде знак да и ја пођем за њима. Кад смо били у соби, моја пријатељица изађе некуд за неколико тренутака. Тада ми господин даде часовник. »То је ствар од вредности,« рекох му врло зачуђена, јер муштерије немају обичај давати таквих поклона. »Не, одговори он, то је смеса, стаје тридесет динара. Дајем ти га, само ћеш ми дати пет динара за поклон твојој пријатељици и десет динара за таксу радњи.« После неколико секунди, затражи ми још пет динара. Ја му дадох два златника од по десет динара. Он је предао мојој пријатељици десет динара. Разговор му је био врло смешан. Питао нас је да ли имамо накита и кад их носимо. За тим, рекао нам је да има четири брата, да долази из Александрије, и да му је море за време пута било врло немирно. На рукама је имао завоје

од гумирана платна и говорио да има пливке, јер је била врло велика хладноћа на лађи. Кад се обукао, у тренутку поласка, извуче из џепа обоце са тиркизима и хтеде нам их продати. На наше одбијање, покони нам их.

— Ова жена лаже, рече просто Пранчини, али не погледа у Амелију Каброву.

Нисте ишли горе с њом? запита судија.

— Јесам, настави Пранчини, али јој нисам ништа дао: само сам по правилу платио таксу за радњу.

— За што би ова жена лагала?

— Хоће без сумње да спасе какву редовну муштерију куће која јој је предала те наките, и која је вероватно прави виновник злочина.

За тим, додаде обичну песму својих одрицања:

— Ни у колико нисам умешан у ту ствар.

Већ, ни мало нисам сумњао о кривици Пранчинијевој; али после овог суочења, био бих врло безазлен кад бих и даље сумњао.

Девојка Фаброва саопшти још неколико важних појединости. Пранчини јој је добацио класични одговор убијца и крадљиваца кад га је запитала од куда су му те драгоцености:

— Нашао сам их у улици Ноајљ, рекао јој је.

За тим, као нека грижа савести обузела је ту девојку.

— Показала сам, рече, наките подгазарици која их је показала госпођи, хоћу рећи газдарици, која је послала да извести г. Курта.

Марија Дуријева, другарица Амелије Фаброве, потврди ту причу; газдарица и подгазарица, учинише то исто.

Било је очигледно да је Пранчини примио драгоцености у пакету који му је био послат из Париза; запитасмо га о томе.

— Шта је било у пакету који вам је био упућен? запита г. Реверден, истражни судија.

— Предмети без вредности, одговори Пранчини.

— Какви предмети?

— Перад за часовнике.

— Перад за часовнике за које се платило пет динара поштарине?

— Не знам.

Доведен у теснац питањима, Пранчини најзад исприча како му је неки непознати човек с киме се срео на лионској станици пред свој полазак, упутио ту пошљку; за тим споменуо име неког тобожног доктора Хенриха Форстера, чије се име неколико пута спомињало у току ове истраге.

— Шта сте урадили са тим многим перадима за часовнике? упитах ја.

— Бацио сам их у палати у Лоншану, рече Пранчини. Па онда, нашто сва та питања? Ни у колико нисам умешан у ту ствар.

У палати је наређено истраживање. Нису ништа нашли. Одлучисмо да одведемо Пранчинију у Лоншан и да га натерамо да нам покаже пут којим је прошао. Он нас је водио, као што је са свим природно, по местима у која није ишао. Али је та тежња ипак била од пресудне важности.

Грдна гомила света коју су задржавали жандарми гурала се да види човека чије је ухапшење у тај мах страсно занимало целу Француску.

На један пут зачу се како узвикну једна млада женска:

— Гле! та то је он, да, он је, познајем га.

Као што можете замислити, доведоше нам ту младу жену која је држала јавне нужнике у палати у Лоншану.

— Господин, рече она, долазио је око три и по, четири часа, у недељу после подне; ушао је у једну кабину у којој је остао скоро двадесет минута.

— Не познајем ту жену, одговори Пранчини.

Али јако пребледи.

— Како, господине, поричете да сте улазили у мој дућан? Не чини ништа, ја вас познајем добро, и познала бих вас у десет хиљада других. Ви сте једина муштерија која ми је, од кад знам за себе, дала пола динара напојнице!

Ваљало је чути тон тога узвика, изговорена најчистијим провансалским нагласком, па да се разуме колико је у њему било зачуђена дивљења и повређена самољубља. Једном у животу, та жена дочекала је да уђе у њену радњу човек који јој је дао новац од педесет пара, бели новац који је обележавао тај дан нарочитом светлошћу, и тај је човек не познаје!

Хтела је нагнати Пранчинију да се сети. Навела је техничке појединости које нећу да наводим, али које су доказивале да је Пранчини улазио у нужник без икаква другог циља него да баца предмете који су га очигледно теретили.

Одмах издадох наредбу да се испразни јарак, али ми рекоше да је то већ било извршено. Сваког јутра, бурад се пренесе на сметлиште за нечистоту у Мадраг. Један жандарм оде да нареди испразњивачима да одмах приступе тражењу.

У исто време, беху нашли жену с којом је Пранчини провео ноћ између суботе и недеље. Ја сам је видео у палати Правосућа; била је то доста лепа девојка, у које је био прави тип једне Арлезијанке. Одзивала се на надимак Аргентина, и рекла је да је лирска уметница.

Ево исказа који ми је дала:

»Била сам у кафани Монте-Карло; било је од прилике један и по час после пола ноћи. Угледах једног доста лепог момка како ме гледа, смеши се на ме, по том прилази и седа за мој сто. Разговор се заметну; он је био врло галантан, па како ми изгледаше пријатан, допустих да ме прати. Он је платио трошак, па за тим одосмо у мој стан, у улици Републике. Врло се журио да легне; па ипак, затражих да ми учини мали поклон, и он ми предаде златник од 20 динара, који ја метух под светњак који је био на моме ноћном столу. У јутру, он устаде нагло, и кад се беше обукао и метуо шешир на главу, рече ми осорљиво:

»— Вратићеш ми златник који сам ти дао ноћас.

»Ја живо протествовах; тада он извуче из џепа један мали револвер са кундаком од слонове кости, и рече ми гласом који ме престава:

»Ако ми не вратиш мој златник, убићу те.

»Више мртва него жива, сакрих главу под покривач; чух га како диже светњак и узима златник. Одлучих се да погледам тек кад беше отишао, треснувши врата за собом».

Суочише Пранчинија са Аргентином. Човеку се, у овај мах, опет беше вратила сва хладнокрвност; није више одрицао глумом тврдоглавошћу; одговори са свим просто:

— Прича те жене тачна је, осим једне тачке; нисам јој претио; од добре воље вратила ми је златник који јој бејаш дао.

Треба ли да кажем? први пут, поверовах да је Пранчини казао истину, и све што сам касније сазнао по тој ствари утврдило ме је у томе мишљењу.

Пранчини је био тако омиљен код жена, или боље код девојака, да је вероватно да се лирска уметница из улице републике дала такође уловити миловањем црних очију Левантинчевих.

Сутра дан, открили су у сметлишту у Мадрагу шта је Пранчини био бацио у нужник палате у Лоншану; нађоше једну гривну окићену тиркизима која је припадала Марији Рењоловој; одломци од накита, једно мало огледало окићено златним оквиром, кутија за палидрвца од алуминија, итд.

У исто време, добих из Париза вест да су малени часовник и обоци који су били дати девојкама у улици Вантомажи формално признати као својина г-ђе од Монтија.

Моје убеђење било је готово: овај човек несумњиво је био сукривац у злочину у улици Монтењ. Репорт који ми предаде г. Балата, лекар у Марсељу, одлучи ме да верујем да је он морао бити убијца, онај што је ударао.

»Двадесетог марта, вели г. Балата, налазећи се на дежурству у поноћи, г. Курт, полицијски комесар, дошао је и рекао ми:

»— Врло ми је мило што сте ту; хтедох наредити да вас зовну да бисте прегледали једног човека кога су ухапсили.

»Доведоше га горе; то је био оптужени; опазих да је био врло блед и да му је боја на лицу тамна. Разгледах га и рекох му:

»— Покажите руке.

»Он ми поднесе најпре леву руку. На њој је била једна мала посекотина. Питах га од куда му је. Одговори ми да ју је задао себи ножињем кад је секао хлеб. Беше се отпочело хватање ранице. Погледах десну руку: близу до малог прста, била је једна раница. То није била посекотина, била је пре контузија. Запитах га такође од куда му је; одговори ми да ју је задобио кад је силазио с вагона. Утврдих да је била исте боје као и она прва. Наредих му да се свуче и нађох развијена, снажна човека... особито руке.

»Испитујући га пажљивије, опазих на предњем делу бедра један мали оток; рече ми да га је добио чешући се десном руком, што је немогуће; сутра дан, дођох да га опет видим, лице му је све било подливено крвљу. Запитах га шта му је било; он ми одговори: »Навала крви«. Разгледах га. Очи и нос беху му подадули, а, око врата, крвљу подливане маснице као бразда од давлена. И, према томе, тврдићу са свим

одеудно: моје је дубоко убеђење, да је хтео да се угуши».

Испит коме сам подвргао Пранчинија пред истражним судијом, г. Реверденом, и пред прокурором Републике, г. Дорманом, запрепастио нас је.

— Пранчини, рекох му, у пакету који сте добили из Париза били су адиђари госпође од Монтија, јадне жене коју сте убили.

Нервозна дрхтавица потресе руке човеку, црте му се искривише, очи се затворише; учини ми се да ће признати.

Али он се напреже и одговори мирним гласом:

— Не, ја нисам убијца Марије Рењолове; ја сам је љубио и поштовао. Јадна жртва!

За тим, изгледаше ганут:

— Ја, да убијем жену коју сам волео! Неспособан сам за тако гнусан злочин.

Прокурор републике, г. Дорман, проговори му тада о чувеном Геслеру, чије је име, у осталом, и Пранчини прочитао у новинама.

— До сада правосуђе мисли да сте ви сами убили три жене, рече прокурор оштро; олакшали бисте страшни терет који је на вама кад бисте казали ко је онај Геслер који вам је помагао у извршењу злочина.

Тада се и ја умешах и запитах га из ненада:

— Да вас тај Геслер, оне ноћи, није увео у стан госпође од Монтија?

Врло миран, Пранчини одговори:

— Провео сам ноћ код своје љубазнице, госпође, С..., кад је извршен злочин; она је морала то изјавити.

Ствар је тако и стајала, то сам знао.

— Госпођа С..., без сумње, ваш је сукривац, наставих ја; у осталом, ухапшена је.

Очи Пранчинијеве лако затрепташе.

— Немам сукривца, рече, јер никако нисам ни извршио злочин.

Бејаш телеграмом добио вест да је један врло частан човек, г. П..., који је врло мало познавао Пранчинија, предао у управи Безбедности једно чудно писмо које му овај беше упутио и које је он примио у недељу у вече, баш у оном тренутку кад је онај који га је написао ухапшен у Марсељу, у великом позоришту; ево тога писма које сам прочитао Пранчинију, јер ми његову садржину беху послали телеграмом:

»Париз, 20. марта 1887. г.

»Драги господине П...,

»Кад бисте знали у каквом се душевном стању налазим, за цело бисте ме жалели.

»Ствар чије сте све појединости већ сазнали из новина бацила ме је у постељу.

»Вама се обраћам у име ваше часности и поштења, вама, као и госпођи Д..., јединим личностима на које могу рачунати да бих вас најпонижније замолио, док дело не изађе на видело, да тачно извршите ово:

»Не могу излагати име једне личности с којом живим готово као са венчаном женом: њена будућност, њена личност биле би на коцки. Према томе, изволите, молим вас, рећи свакоме да се мој одлазак у Лондон због послова догодио између 16. и 17. овог месеца и да се, као и обично, не зна тачно дан кад ћу се вратити.

»Још вечерас, остављам Париз ради пута у Лондон куда ћете ми упућивати сваку преписку или какво друго важно саопштење, на име: да се вратим у Париз где би ме част позивала. Адресоваћете дакле: *At the general post office, London*. Сам ћу одлазити да их примам.

»Нека Бог помогне правди и даде јој потребну видовитост да пронађе ниткова те да се озбиљније вратим у Париз, да проводим свој миран живот коме у овај мах прети опасност.

»Можда и претерујем; али ово чиним да бих избегао многе непријатности које ћете лако разумети, господине П...

»У име ваше мајке и ваших часних осећања, учините ми услугу, искрено, часно, као што ће вам то и ваша начела диктовати.

»Дакле, уговорено је; до виђења, што нам пре буде могуће.

»Дајте неизоставно упутства Петру и Лујзи.

»Госпођо, пишите ми, и не заборавите свога свагда искреног пријатеља.

»До виђења, добри пријатељи; до скорога виђења.

»Можда нећете одобравати што чиним, али је неизоставно потребно да не компромитујем личност коју ценим и поштујем, саопштавајући им да живим с њоме.

»Од свег срца, и што је могуће живље, стежем вам руку.

»Хенрих».

— То писмо, рече Пранчини, ја сам написао и сам дао на пошту.

— То није истина, прихватих ја; оно је бачено у сандуче у недељу, то јест после вашег одласка.

Овде, Пранчини оклеваше за тренут најзад рече:

— Не знам више. Памћење ме издаје од ове навале крви у главу.

Имали смо све доказе о лагању, и кривица човека који се чудним случајем сам дао ухватити указивала се јасно у мојој свести. На ипак, једна ствар остајала је страховито мрачна.

— Ни у колико нисам умешан у ту ствар, понављао је Пранчини упорно, а најпоузданији је доказ томе што сам ноћ које се догодило злочин провео код госпође С..., своје љубазнице.

Знао сам, доиста, да је ухапшена жена формално изјавила да је Пранчини остао код ње целу ноћ између 16. и 17.

Па ипак, за мене то још није био доказ.

— То доказује просто, рекох Пранчинију, да вам је љубазница саучесник. Она је, без сумње, бацила у поштанску кутију и писмо господину П...

— Немам саучесника, одговарао је Пранчини, јер ни у колико нисам умешан у ту ствар.

Расрдих се и против воље на то тврдоглавство у одрицању и лагању. Сви се докази нагомилаваху. Вратар у хотелу Ноају, некакав Елзашанин по имену Кремс, долазио је и изјавио да је видео Пранчинија како грозничавом журбом прихвата пакет који му је донео поштански разносач. Нека госпођица Салмон, девојка неког часовничара у улици Рима, такође је познавала Пранчинија и причала је како је чудновато ушао у њен дућан, без сумње

у намери да прода адиџаре, и да је, не смејући, купио један часовник и наредио да му се направи рачун на име Жуфрота.

Нисам више имао никака посла у Марсељу; остајало ми је још само да вратим Пранчинија у Париз.

У десет часова у вече, био је изведен из затвора и наредише му да уђе у један фијакер између два жандарма, поднаредника Сушијера, који је оседио у полицијској служби, и жандарма Пјетринија, једног енергичног младог Корзиканца, који је мотрио на лисице свога заробљеника највећом марљивошћу дисциплинских прописа. У једанаест часова, уведоше га у један вагон прве класе, — у својим белешкама налазим да је носио број 11.503, што је занимљива појединост, у овом времену крајње репортаже.

Жом и ја заузесмо два угла у вагону, према Пранчинију; а он је био намештен између два жандарма.

Жалио се горко што су му метули не само лисице, него и напретке. Како је по нагласку познао да је Петри био Корзиканац, рече му на италијанском: *Le mano sono mortificate*, "руке су ми орањављене. На моју заповест, скидоше му напретке, што нас, у осталом, нагна на већу пажњу за време целе ноћи. Јер смо се нарочито морали бојати новог покушаја самоубиства.

И, не знам по каквом административном цепидлачењу, било нам је немогућно узети брзи воз из Нице, што нам је у многоме повећавало дужину пута.

Хтедох заборавити да сам се на марсељској железничкој станици упознао са једним човеком који је тада био само скроман чиновник у министарству унутрашњих послова, коме је била дужност контролисати полицијске комесаре по паланкама, а који је, касније, постао један од мојих шефова. Мислим на г. Пијбарода чије је име постало славно. Он ми показа, тога дана, изванредну симпатију чије сам резултате, у осталом, касније осетио... Вероватно је да ћу морати опет говорити о њему, јер он заузима извесно место у моме животу, нарочито при крају моје службене каријере. Сви то знају у Префектури.

Пранчини, ослободив се напрстака, заузео је необичан положај. Најпре је задржао шешир у руди, затим га је метуо на наслон од наслоначе који раздваја места. Најзад је наслонио лакат на ивицу од шешира, држећи га у равнотежи.

Градио се као да спава, а то је била једна комедија више. Посматрао сам шешир који би се морао измаћи и пасти да је сан доиста био обузео заробљеника. Шешир је остајао непомичан, а у скоро опазих да је Пранчини лагано отварао трепавице да види да ли ми сви спавамо. Знао, који је био изврстан агенат, имао је само једну махну: није се могао одбранити од сна. Ускоро, његово јасно хркање ишло је у друштво са хркањем жандармеријског поднаредника. Само ја и мали Корзиканац нисмо спавали.

Читао сам некакву књигу коју бејаш купио на марсељској станици; али ми је поглед, сваког часа, тражио очи пранчинијеве, чије би се трепавице брзо опет склапале.

У један мах, Пранчини живо устаде. Ја потекло пробудив све.

Било је извесно да је тај човек, од ласка из Марсеља, а нарочито од тренутка кад су му скинули напретке, имао само једну мисао: журнути кроз прозор од вагона... Самоубијство или ослобођење, какав буде пад!

Чак се и Жом пробуди.

Пранчини, врло миран, објасни нам да га једна потреба...

Сиђе на првој станици, у Лиону, у тренутку кад је почињала зора. Грдна гомила чекала је на његов долазак. Два жандарма ишла су за њим у стопу а један одред жандарма задржавао је светину. Кад се опет нео у вагон, одјекнуше узвици: „Смрт! смрт убијци!“; а он, са свим миран, бацајући на радозналце презрив поглед, седе на своје место, и затражи да попуши једну цигару, коју му направи Жом...

Та дуга ноћна бесаница беше ме раздражила и, неком врстом грозничавости, огледах да погодим шта је мислио тај човек који је седео према мени, тај загонетни убијца који је играо комедију спавања као и комедију своје невиности.

И напрезах се да нађем стварну психологију тога чудног човека, да бих проникнуо у последње тајанствене стране ове ужасне ствари. Да Пранчини и Геслер нису били једно исто лице? или да није био само Пранчини, лажни Геслер, који је на месту злочина оставио лажну карту посетницу?

Та се претпоставка у неку руку наметала моме духу; али остајало је да се разреши једна загонетка, загонетка тако мрачна, да ми није давала маха да се са свим зауставим на ономе што ми је ипак изгледало као истина.

Бесмо нашли трагове неког Геслера кога је нестало баш оне ноћи кад се догодио злочин. Проста логика захтевала је да је тај непознати играо неку улогу у страшну покољу. Али као што сам много пута искусио, логика је врло ситна ствар, у кривичним стварима. У сваком случају, ваљало је пронаћи тога Геслера, па, ако је био невин, то је било једино средство да се каже са свим поуздано: „Пранчини, висте једини убијца!“

И што ме је изненађивало, што ме је чак запрепашћивало, то је она смеса глупости и препредености која се указивала код тог човека. Изводећи пред своје очи сам злочин, трудио сам се да објасним како је, пошто је скомбиновао све пакленом дрскошћу, био довољно не вешт да сам уђе у мисловку.

Огледао сам да схватим сву психологију злочинца.

Злочинац из последњих категорија, без икаквих других извора осим животињске примаме коју је вршио над извесним женама, Пранчини је био један од оних људи који изгледају као створени за злочин.

Дрскошћу освајача, вештином драматурга, припремио је своју крваву трагедију. Све је предвидео, осим тајне од кесе, и на један пут нашао се на улици, немајући друге награде од крвава покоља који је починио осим неколико накита које није могао продати а да га не ухвате...

Никако није могао пристати на то да је убио три људска створа ни за шта.

Са свим је добро знао да су они накити које је узео били поуздан доказ о

његову злочину; они су му жегли руку, као мрља леди Магбетовице, али није имао храбрости да се од њих одвоји!

Био је довољно паметан да разуме да би му довољно било да их баца у Сену са каквог моста па да буде немогућно да се нађе икакав доказ о преступу који је учинио.

Али не, требало је да их задржи:

На један пут, сазнао је да је полиција долазила у стан који је сам себи дао на посетницама које је оставио код г-ђе од Монтија. Тада, обузео га је лудачки страх, лудило од страха: хтео је по што по то побећи из Париза, од полиције, од гриже савести можда... али није имао храбрости да баца у канал оне наките који су га, ипак, морали оптужити.

Кад је ишао париским улицама, слушао је како се деру продавци новина: „Последње појединости о злочину у улици Монтењ. — Опис осумњичења убијце.“ И говорио је у себи: „Кроз неколико дана викаће: ухапшење Пранчинија.“ Тада је бацао око себе унезверене погледе, замислајући да га људи прате. Механички, огледао се у огледала по изложима од дућана, мислећи да види на својој челу црвену мрљу која га је проказивала гомили! Трчао би, насумце, право преда се, да умакне, само да је смео.

Отишао је, како? Још нисам о томе ништа знао, али чинило ми се да је по што по то морао добити од своје старе љубазнице, госпође С..., новац који му је требао за пут.

У Марсељу, да кобне несвестости обузела га друга лудост. Они накити које је по што по то хтео задржати, које је себи упутио преко неког саучесника, које је можда сам себи упутио у хотел Ноај, они накити на којима је морао видети као крваве мрље, на један пут су му почели уливати грозну. Од тада је имао само једну мисао: опростити их се! Растуроу их је насумице, у јавној кући и у нужнику...

То није било ништа: да је имао присуства духа кога је било код њега ради извршења злочина, дуго би још доводио у забуну правосуђе.

Да је рекао са свим просто г. Курту, на дежурству: „Да, дао сам те наките оним девојкама, јер ми је тако била воља; у очи једног великог пута, хтео сам себи створити то задовољство,“ послали би да се известе да ли је доиста на стану у хотелу Ноају, најугледнијем у Марсељу, и како се, на крају крајева, увек боје да публика и штампа не дижу дреку на самовољна хапшења, није немогућно да би га бар привремено пустили у слободу, и тако му дали времена да умакне даље.

Некаква зла коб лебдила је над тим човеком.

Један ужасан злочин извршио је дивљачком хладнокрвношћу. Задржао је ту хладнокрвност по изласку из куће у којој је извршио злочин, и готово у страшну разочарењу што није ништа нашао од онога чему се надао, што је могао узети само неколико накита, место хартија од вредности и банкнота за којима је тежио, и на један пут, проста похода једног полицијског агента довела га је дотле да је изгубио памет!

Помишљао сам да је Пранчини, да није патно од холуцинације, да је могао, великим напором воље, остати господар над собом, да је имао снаге да савлада свој страх, да је имао дрскости да дође до управе Безбедности где су га тражили, врло је вероватно да би смо га, г. Тајлор и ја, примили врло учтиво и пажљиво слушали о обавештењима која би нам он дао о навикама г-ђе од Монтија. Можда бисмо га чак и питали да ли не познаје оног чувеног Геслера... Што би требало да докаже да, ако је смелост потребна преступницима да би извршили свој злочин, још би више требала да би избегли казну.

Кад смо стигли у Мелун, при крају тога дана после подне, учиних последњи напор:

— Видите, Пранчини, рекох му, ваше је држање апсурдно. Поричете све против саме очигледности, и говорите да ће вам се у скоро невиност признати јер ће убијца бити ухапшен; онда, ви га познајете? кажите га дакле.

Пранчини баци на мене један мрачни поглед.

— Ни у колико нисам умешан у ту ствар, одговори.

И до Париза градио се и даље као да спава.

Надајући се да завара траг новинарима г. Тајлор беше изашао пред нас на станицу у Шарантону. Попесмо се у један мали обнибус са Жомом и жандарима.

Па! јесте ли могли дознати што о Геслеру? рече ми г. Тајлор.

— Геслер и не постоји, одговорих му, постоји само Пранчини; он је, једини, прави убијца.

— Ипак ће требати да се нађе Геслер, одговори мој шеф.

(Наставиће се)

ИЗ СТАРЕ ПОЛИЦИЈСКЕ АРХИВЕ

Нашему Старешини Среза Величког Окружија Јагодинског цјелому ка- петану Стефану Михаиловићу

С' негодованијем примјечавајући от неког доба, да срезске старјешине дужностима своим са свим пренебрегавају, нехватајући и предавајући надлежној власти путујуће без пасоша кроз њине срезове које какве скитнице и неваљале људе равно као и солдате бјегунце и преступнике, побјегше из апсана, долазимо опоменути вас на дужност вашу и препоручити вам, да ви и кметови сеоски у вовјереном вам срезу на такве и тим подобне људе са свим пажљиви унапредак будете; јер у противном случају, ако и после овог опоминанија Нашег, дознамо, а постараћемо се, било којим му драго начином, дознати, да се који од гореспоменутих неваљали људи, преступника, побјегши из апсана, а нарочито солдата — бјегунца кроз ваш срез у други провуче и некуда измакне, а не ухватисе и непридасе надлежној власти, не сам што нећемо трпити вас и кме-

тове сеоске у званију вашем, него ћемо јоште и ону казну, која би иначе скитнице, бјегунце и преступнике опоменути по строгости правосудија постигнути морала, на вас и њи обратити, не би ли тим начином сви и сваки узео се у памет и званије у ком је, потпуно саотвјештовати старао се. —

Ми стерпјеније Наше веће изгубисмо, очекујући данас сутра, да ћете се поправити и ви и сви до један. Још едно средство остаје Нам прокушати, а ово средство есте то, да Вас и све друге Старјешине среске и кметове сеоске посредством вас и њи јошт едан пут опоменемо, као што настоећим ево сад чинимо, на точније унапредак извршеније дужности, пак, ако би успјеха, добро, ако неби, а оно и ви и они себи приписати имајте све, што вас, сбог небреженија дужности свои, унапредак постигне.

№ 2149.

15 Јулија 1838.

у Крагујевцу.

Вам
благонаклоњени,

Милош Обреновић
Књаз Србски

Љубезни Стевча!

Пише Нам Ч. везир Београдски Јусуф Паша, да су ово дана неки Низами кроз Србију путујући у Београд дошли, између кои је едан Арапин нарочито у Јагодини одбегао и умољава Нас да би реченог Арапина бјегунца пронашли и њему опремили. —

Препоручујемо вама, да се постарате потражити и пронаћи истог Арапина, кои је или туда гдје прекривен, или Окружије куд утекао, и да га одма, гдје га год ухватите управо к' Ч. везиру Јусуф Паши у Београд пошљете.

Довољно се начудити неможемо, да ви немотрите, на овакове пролазеће кои одбегавају, и којекуда прекривајусе, да се такви нигдје незадржавају прекривени, и без свои пасоша, зато вам препоручујемо, да у будушце обазренији у дјелима оваковима будете.

№ 4079.

10 Октобрија 1836.

у Крагујевцу

Јесам Вам
благонаклоњени

Милош Обреновић
Књаз Србски

По Заповести Књажевској
Паун Јанковић
секретар канцеларије

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ТРАЖИ СЕ

Станислав Чугуровић, из Јаребице, шегрт у радњи Јосифа Мадлијаха, трговца из Шапца, 16. фебруара ове године напустио је свог газду и отумарао незнано где. Он има 15 година, средњег је раста, косе смеђе, округлих образа,

уста правилних, без браде и бркова. Моле се све полицијске власти, да Станислава живо потраже, па о резултату трагања извести начелство округа подринског, с позивом на Бр. 3373, или Управу града Београда Бр. 9893.

Милан Петровић, из Лазаревца, среза колубарског, арпија код Јевте Митровића, побегао је од свог газде 2. ов. м. незнано куд, и са собом однео је једне половне чизме и једне папуче у вредности 20 дина., а од плате изузео је више 3·55 дина. но што му припада. Милан има 29 год., раста је средњег, у опште плав, бркова малих, брија се. Моле се све полицијске власти, да Милана живо потраже, и нађеног упуте начелству окр. подринског с позивом на Бр. 3234, или Управи гр. Београда Бр. 9892.

ПОТЕРЕ

Непознато лице, 16. ов. м. у 7 часова пре подне, ушло је у отворен стан Стане пок. Филипа Богојевића, која станује у Косовској улици Бр. 13. и из спаваће собе украдо је једну кесу у којој је било: новаца, накита, драгоцености, хартије, ова је кеса стајала у спаваћем кревету под јастуком. У кеси су биле следеће ствари:

1) Бисерни тепелук, од обичне мустре, израђен на фесу у виду шиљака на њиховим врховима, бисер је крупнији но остали од кога је цео тепелук израђен.

2) Једну бисерну старинску шамију од бордо кадифе приличне ширине, на којој је бисер израђен у виду §, који су хоризонтално положени.

3) Две дијаманске гране израђене од Француског злата у виду листа, једна мања друга већа.

4) Један старински златан женски, сат са дугачким златним ланцем. Сат има 3 капка, навија се кључем, доњи је капак клот, без икаквих шара, горњи је искићен ситним дијамантима, у виду криновог цвета. Ланац је био обично оплетен, као и сви старински ланчеви.

5) Три пара мињуша златних.

6) Два прстена златна старинска. Један обичан са рубином одозго: Други је бурма са немачким натписом на њој «Буди Боже са нама».

7) Две старинске гривне златне, једна је исплетена у виду мреже, дебљине једног прста, на њеној средини одозго налази се једна мала златна округла плочица искићена ситним бисером, који су поређани у једном реду по самом пречнику плочице. Ова се гривна закопчава одозго испод ове златне плочице, једном обичном алчицом. Друга је од француског злата, црно емаљирана, ишарана са белим цветићима одозго, и у сваком цветићу находи се по једно зрно бисера. Ова се гривна закопчава одозго.

8) Два низа мердана, један низ ситнији а други крупнији.

9) Један старински златан новац «џамалију» направљен у виду квадрата, који је служио као брош, пошто је додата изнутра игла за закопчавање.

10) Четрдесет комада српских новчаница од 10 динара.

11) Једна тапија од куће у Косовској ул. Бр. 13. Све ове покрађене ствари вреде преко 200 дуката. Моле се све полицијске власти да живо потраже крађивца и покрају, и у случају проналаска спроведу их Управи гр. Београда, с позивом на Бр. 9656.

Андреја Бакић, — надничар, из Београда, 13. ов. м. пре подне око 7¹/₂ часова извршио је просту крађу ствари и новаца својој газдарици, Госпави М. Стевановић, са станом у Савској ул. Бр. 1. Из отворене фијоке од ормана у соби у којој је становао, украо је један железнички сахат, са једним капком, без ланца, и без икаквих знакова, три кашике од жутог паквона — све у вредности 13 дин., и 3 круне Аустро-Угарске вредности, па по извршеној крађи побегао је. Андреја има 21 годину, стаса је средњег, сувољав, плав, без браде и бркова; од одела има на себи: сако од црне материје, црни шешир и поцепану обућу. Моле се све полицијске власти, да Андреју живо потраже, и нађеног спроведу, Управи града Београда, с позивом на Бр. 9141.

Милан син Димитрија Младеновића, тежак из Јелашнице, по занимању слуга, има се узети на кривични испит код реске власти због дела из §. 145 крив. зак. али је отумарао незнано где. Милан има 19 год., лица је плавог, образа округлих, очију плавих, косе црне, браду и бркова нема, одело носи војничко. Моле се све полицијске власти да Милана живо потраже и нађеног спроведу начел. окр. нишког, с позивом на Бр. 3763, или Управи града Београда Бр. 9042.

Франц Јосиф, раденик из Аустро-Угарске, пресудом начелства округа Пожаревачког, од 25. Октомбра пр. год. КБр. 1416, осуђен је за кријумчарење жигица са 132 динара, или двадесет и два дана затвора. Франц има 17 год. он је отумарао незнано где. Моле се све полицијске власти, да Франца живо потраже и нађеног спроведу, начелству округа Пожаревачког, позивом на Бр. 7218, или Управи града Београда Бр. 9629.

Марта Мунђан, из Аустро-Угарске, б. раденица у добранском руднику пресудом начелства округа Пожаревачког од 24. октобра пр. год. КБр. 7977/901 и од 25. октобра пр. год. Бр. 7978, због кријумчарења дувана и пигар папира, осуђен је да плати 248·10 дин. или са 40 дана затвора, иста је отумарала незнано где. Моле се све полицијске власти да Марту живо потраже и нађену спроведу начел. окр. пожаревачког, с позивом на Бр. 7227, 7241 или Управи града Београда Бр. 9629.

Бошко Савић, тежак из Соконова, среза косачицког, притвореник прокувачког суда, који одговара код тог суда за покушај убиства, побегао је 16. ов. м. из притвора тог суда. Он има 25 год. добро развијен, високог раста, црне масти, подшипује бркове, одело сељачко носи. Моле се све полицијске власти, да Бошка живо потраже и нађеног спроведу првостепеном Суду прокувачком с позивом на Бр. 3033, или Управи града Београда Бр. 9607.

Драгољуб Милојевић звану „Јагодинче“, осуђеник пожаревачког казн. завода, 17. ов. мес. око 5 часова по подне, побегао је из круга истог завода, заједно са **Лалком Богдана Миладиновићем**, такође осуђеником. Драгољубу је 24 год., косе, обрва и очију црних, бркова малих, уста умерених, погледа испод обрва. Од одела имао је на себи антерију и чакшире од сукна, на глави шубару и на ногама онакве.

— Лалку је 23 године, стаса малог, добро развијен, косе и обрва црних, нос правилина, уста умерених, бркова врло малих црних; кад говори врска. Од одела имао је на себи: жут кожух са рукавима, чакшире од сукна, шубару црну јагњећу и на ногама онакве.

Драгољуб је био осуђен на 4, а Лалко на 5. година затвора. Обојица су препредени допови. Драгољубову слику имамо и износимо је а Лал-

кову немамо. Полицијским и општинским властима издаје се наредба да ове бегунце живо потраже и стражарно спроведу Управи Пожаревачког казног завода с позивом на Бр. 690. (УБр. 9728).

Адолф Таубер, агент за продају драгог камења, рођен 1866. г. у Кракову, Мојсијеве вере, побегао је из Беча 1. марта ове године, пошто је починио преваре и проневере у износу више од 20.000 круна.

Таубер је средњег и витког стаса, плаве косе и бркова, а узаног лица. У последње време носио је загасито одело и врсапут, на глави цилиндер; при читању употребљава цвикер. Сумња се, да се Таубер при бегству служи женским оделом.

Према писму, које је за собом оставио, намеравао је Таубер извршити самоубиство, но није се утврдио, да га је и извршио.

Бечки суд донео је решење о његовом притвору, а за то се скреће пажња свима полицијским властима на Таубера, јер је могућно, да ће преко Србије покушати бегство на исток. У случају проналаска треба га спровести Управи града Београда, с позивом на Бр. 8471.

КРИМИНАЛНЕ БЕЛЕШКЕ И ДОГАЂАЈИ У ЗЕМЉИ

27. Фебруара у Вел. Пчелицама срезу левачком округу моравском, код своје куће обесила се Вукосава жена Милорада Петронијевића, увиђајем и протоколом лекарске секције утврђено је да се Вукосава сама обесила услед дуготрајне и неизлечиве болести „венерије“.

9. Марта у вече Стаменку Милојковићу, из Попчице у округу Нишком у месту званом „Дубрава“ унађена је и изгорела појата са колибом. У појати биле су козе, а у колиби Стаменков син Радисав, по овај и козе спасени су од ватре. Кривци непознати, истрага предузета.

10. Марта изјутра нађен је мртав Ранђел Маринковић, тежак из Јаловик-Пивора у округу пиротском чињеним увиђајем на лицу места и вршеном секцијом утврђена је сумња да су га убили синови: Милан и Никола ударивши га ушмице будаком по потиљку од чега је лубања разбијена и прсла, а он на месту остао мртав, затим су га увиди у чергу и однели до цркве Јаловик-Изворске, и сишавши на друм баце га у Шанап. Да су синови убице основи су подозрења: што је код њихове куће нађен крвав будак и конопца, а и њихово одело има мрља од крви. Они су притворени.

13. Марта Витомир Стојановић, из Жиљака у округу крушевачком, запалио је забран Андреји Стојановићу незна се зашто. Истрага је наређена, и кривац је у рукама власти.

14. Марта у државној шуми „Крчмару, у округу ваљевском, појавио се пожар кога су проузроковали непажњом раденици Маринка Матића, трговца из Ваљева. Но енергичним заузимањем полицијских и општинских власти исти је брзо угушен. Штета износи до 20.000 динара. Са кривцима ће се поступити по закону.

14. Марта Милију Качаревића, из Прогорелице, среза жичког, округа чачанског, убио је Владимир Павловић, из Лопатнице на свом имању. Кривац је у рукама власти.

Између 14. и 15. Марта, убијен је у својој кући Радован Вукашиновић, из Крстаца, среза драгачевског, округа Чачанског, сумња се да га је убила пасторка због имања. Истрага се води.

12. Марта око 2 часа по подне Илија Будић, из Старчева, среза Млавског, округа Пожаревачког, ударио је коцем по глави Ђорђа Радића, слугу из Старчева, од кога је ударац после једног часа умро. Илија је убио Ђорђа зато што је овај пустио свиње у његову ливаду. Кривац је у рукама власти и са њиме ће се поступити по закону.

Садржај: I. *Службени део:* — II. *Стручни и научни део:* 1) Познавање и употреба оружја за иследнике; 2) Кретање криминалитета у престоници; 3) Последња реч криминалне антропологије. — III. *Поучно забавни део:* 1) Влизанци; 2) Крађа и суд о њој; 3) Сур шешир; 4) Кроза злочин; 5) Из старе полицијске архиве. — IV. *Службене објаве:* 1) Тражи се; 2) Потере; 3) Криминалне белешке и догађаји у земљи.